

συμβουλευτική άγιος μεσσίας ναός νόμος πίστη χάρη
βιβλική θεολογία πίστη ουρανός αγάπη ιστορική θεολογία ηθική υπακοή μεταμοντερνισμός ψυχολογία
χριστιανισμός ποιμαντική αγία γραφή μεταφράσεις πάσχα τα ονόματα του θεού καινή διαθήκη άγιο πνεύμα
θυσία εκκλησιαστική ιστορία υπακοή βεβαιότητα αρπαγή ουρανός κόσμος προσευχή πλαίσιο χάρη χριστολογία
ποίηση ιεραποστολή ηθική σταυρός ψαλμοί πειρασμοί συγκώρηση βασιλεία ποιμένας ελληνική

γλώσσα **ΕΙΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΝ** συντακτι-

κό λογική σκέψη διαμαρτύρηση σχολείο σεμινάρια

αρχαία ελληνικά **βιβλικά** εκδόσεις παλαιά διαθήκη

εβραϊκά εκκλησία θεολογία εσχατολογία βιβλική

αρχαιολογία **απολογητικά** προς εβραίους χριστιανικά

ρεύματα κοινωνία περί αναστάσεως ουρανός

αίμα διαθήκης **ερμηνευτικά** β' επιστολή ιωάννη

περί αναστάσεως κηρυγματική το μεγάλο σχέδιο

του θεού πατέρες της εκκλησίας σταυρός περί ψυχής

γραμματική ύβρις και αμαρτία λατρεία ουρανός συστηματική

θεολογία γένεση υιοθεσία κόσμος φιλοσοφία

ελπίδα κανόνας αναγέννηση δογματική δημιουργία

αρπαγή χριστολογία σκηνή της μαρτυρίας υιός

του ανθρώπου θρησκευόμενα πνευματική αύξηση θάνατος

μεσσίας άγιος ιεραποστολή ελπίδα πειρασμοί

όρια αγιασμός αγάπη συστηματική θεολογία ναός

όρια άφεση διάκονος διδασκαλία αμνός αντικατάσταση

μαρτυρία ευαγγέλιο θυσία καταρτισμός λογική

Εις Καταρτισμόν

Στόχος του περιοδικού είναι να αναδείξει και να κάνει ευρύτερα γνωστό το έργο που επιτελείται στο Βιβλικό Σχολείο των Ελεύθερων Ευαγγελικών Εκκλησιών, τη λειτουργία του οποίου οραματίστηκε και ξεκίνησε από το 1945 ο αείμνηστος Κώστας Μεταλληνός.

Περιεχόμενα

Εισαγωγικά

σελ. 3

Η γωνιά του Ποιητή

σελ.6

Προβληματισμοί και σκέψεις

σελ7

Η Πυραμίδα του Maslow

σελ.11

Β΄ Επιστολή του Ιωάννη

σελ.15

Στοιχεία Απολογητικής

σελ.18

Μονοπάτια Ηγεσίας

σελ.21

Μνήμες

σελ.24

Οι υποσημειώσεις και οι βιβλιογραφικές παραπομπές των μαθημάτων θα παρουσιαστούν ολοκληρωμένα, όταν αυτά κυκλοφορήσουν σε μορφή βιβλίου.

Τεύχος 3ο, Μάιος 2017

Διεύθυνση: Αλκιβιάδου 3-5, Αθήνα

Email: bibliko_sxoleio_eib@yahoo.gr

Ιδιοκτήτης: Ελληνικό Ινστιτούτο της Βίβλου

Παρακολούθηση μαθημάτων online στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση:

Eiblive.godtube.gr

Αρχειο μαθημάτων σε video στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση:

Eib.godtube.gr

Αρχισυντάκτης: Ιωάννης Ν. Ρούσος

Επιμέλεια εντύπου: Ανέστης Κουκής

Διορθώσεις κειμένων – Γλωσσική επιμέλεια: Ράνια Ιωακειμίδου, Βασιλική Γαϊτάνη – Νατζάρ

Διεκπεραίωση-Προώθηση: Χρήστος Μπαξεβανίδης,

Εισαγωγικά

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ

Μέχρι πρόσφατα (μέχρι το τέλος της Μοντέρνας Εποχής) γνωρίζαμε ότι τόσο οι φιλόσοφοι και οι στοχαστές, όσο και οι απλοί άνθρωποι του λαού, έπρεπε να ερευνούν προσεκτικά για να ανακαλύψουν τι είναι Αλήθεια και τι είναι αληθινό...

Αναζητούσαν, ψηλαφούσαν, ήξεραν ότι η Αλήθεια, ή τουλάχιστον ένα μέρος απ' αυτήν ήταν κάπου εκεί, έξω.... Όμως αυτή η προσέγγιση της Αλήθειας άλλαξε δραματικά.

Στις μέρες μας έρχονται πολλοί να πουν και να επιβάλλουν την άποψη, ότι η αλήθεια δεν είναι κάτι που υπάρχει έξω από εμάς και περιμένει ν' ανακαλυφθεί από εμάς, αλλά ισχυρίζονται ότι την αλήθεια την κατασκευάζουμε **εμείς**. Μάλιστα η άρχουσα τάξη κάθε εποχής, είναι αυτή που «κατασκευάζει» αυτό που λέμε αλήθεια, τις ηθικές αξίες, αυτό που ονομάζουμε «αιώνιους νόμους». Και στη συνέχεια τις επιβάλλει για να καταπέσει, για να εξουσιάσει τους αδύνατους. Έτσι, κατά αυτόν τον τρόπο, η έννοια της αλήθειας αποκτά μια σχετικότητα, μια προσωρινότητα, γίνεται κάτι τοπικό και παροδικό. Αυτό είναι το πνεύμα του «μεταμοντερνισμού». Είναι η κατασκευή της αλήθειας, και όχι η ανακάλυψη της αλήθειας ως οντότητα αιώνια και διαχρονική.

Τι είναι αλήθεια; Υπάρχει απόλυτη αλήθεια; Μπορούμε να τη γνωρίσουμε;... Η αλήθεια λένε πολλοί, όπως και η ηθική, είναι σχετική. Είναι οι άνθρωποι, είναι τα πολιτικά συστήματα που κατασκευάζαν την Αλήθεια. Είναι οι ιδιορρυθμίες κάθε εποχής και κάθε κουλτούρας που καθορίζουν τι είναι αληθινό. Ταυτόχρονα καθορίζουν και την ηθική της κάθε εποχής, τι είναι καλό, τι είναι κακό, τι είναι τίμιο, τι είναι αχρείο, τι έχει πραγματικά αξία... Είναι η αλήθεια αντικειμενική ή υποκειμενική;

Η ο κάθε ένας από εμάς έχει δικαίωμα να έχει τη δική του αλήθεια και όλες οι απόψεις, όπως μας λένε, είναι ισοτίμες; Όλες οι θρησκείες έχουν μέρος και κομμάτι από την πίτα που λέγεται αλήθεια; Έχουν κάποιους το δικαίωμα να ισχυρίζονται ότι κατέχουν όλη την αλήθεια;

Κι εδώ αναφέρουν σε ακαδημαϊκούς κύκλους μια παραβολή. Για έναν ελέφαντα και πέντε τυφλούς. Είναι πέντε άνθρωποι τυφλοί που ψηλαφούν τον ελέφαντα. Δεν ξέρουν τι είναι αυτό το ζώο. Δεν το έχουν δει ποτέ τους. Ένας κρατά την προβοσκίδα του. Τι είναι αυτό που κρατάς; Είναι, λέει, φίδι. Ένας κρατά την ουρά του. Τι είναι αυτό που κρατάς; Είναι σκοινί. Ένας ακουμπά τους χαυλιόδοντες. Τι είναι αυτό; Είναι ξιφός. Άλλος ακουμπά στη ράχη του. Τι είναι αυτό; Είναι τοίχος. Άλλος ακουμπά στα πόδια του. Τι είναι αυτό; Είναι δέντρο.

Καθένας έχει ένα κομμάτι από την πραγματικότητα. Αλλά η πραγματικότητα διαφέρει πολύ από αυτό που ο κάθε τυφλός έχει ψηλαφίσει. Έτσι λένε είναι και η αλήθεια. Κατά μέρος γνωρίζουμε. Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε την αλήθεια στην πληρότητά της.

Μήπως, άραγε, δεν μπορούμε να γνωρίσουμε καθόλου την αλήθεια; Ίσως και να μην υπάρχει αλήθεια, ή να είναι κρυμμένη κι εμείς ατελείς και αδύναμοι. Πώς να βρούμε την αλήθεια; Αυτή η σύγχυση καταλήγει στις μέρες μας δυστυχώς σε μια προκλητική αδιαφορία για την Αλήθεια. Σε μια χώρα του δυτικού κόσμου έκαναν γκάλοπ με δύο ερωτήματα. Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα των νέων σήμερα; Η άγνοια ή η αδιαφορία; Και η απάντηση ήταν «ούτε ξέρω, ούτε με ενδιαφέρει!» Αυτή ήταν η συντριπτική πλειοψηφία των απαντήσεων.

Όμως είναι ανάγκη να γνωρίσουμε την Αλήθεια. Έχουμε ανάγκη να πάρουμε απάντηση σε όλα τα βασικά ερωτήματα της ζωής. Κι ένα **πρώτο** και κυρίαρχο βασικό ερώτημα είναι αυτό της προέλευσης. Από πού είμαστε; Από πού προέκυψε ο κόσμος; Τι συνέβη; Χρειαζόμαστε απάντηση. Ένα **δεύτερο** ερώτημα. Ποιοι τελικά είμαστε; Τι είμαστε εμείς οι άνθρωποι; Το γνωστό πρόβλημα της ταυτότητας. Άλλοι μας λένε ότι είμαστε εξελιγμένη μορφή πιθήκων. Άλλοι λένε ότι είμαστε χημικές ενώσεις, ένα συνδυασμένο αμινοξέων. Άλλοι λένε ότι είμαστε σκεπτόμενες μηχανές. Άλλοι λένε είμαστε ό,τι τρώμε. Και καθημε-

ρινά συζητήσεις τι πρέπει να φάμε, πώς πρέπει να το φάμε.

Ένα **τρίτο** ερώτημα που είναι ανάγκη να πάρουμε απάντηση, σχετίζεται με το νόημα της ύπαρξής μας. Γιατί είμαστε εδώ; Γιατί είμαστε σ' αυτήν την κατάσταση που βρισκόμαστε, εμείς οι άνθρωποι, σαν ανθρωπότητα; Ένα **τέταρτο** πολύ σημαντικό ερώτημα: Έχουμε ανάγκη να μάθουμε για τον προορισμό μας. Πού θα καταλήξουμε; Φτάνουμε 70, 80, 90 χρόνων και δεν μπορούμε να δώσουμε απάντηση, για το τι απλώνεται μπροστά μας μετά τον θάνατο. Ερώτημα **πέμπτο**: Πώς θα τελειώσει (αν ποτέ τελειώσει) το σχήμα αυτού του κόσμου; Έχει νόημα ύπαρξης αυτό το Σύμπαν;

Και αν δώσουμε απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα, τότε, μόνον τότε θα μπορούσαμε να απαντήσουμε και σε ένα **έκτο** ερώτημα. Το ερώτημα της ηθικής, πώς λοιπόν τώρα πρέπει να ζήσουμε; Με ποιους κανόνες; Με ποιες αρχές, αφού ξέρουμε ποιοι είμαστε, ξέρουμε από πού ερχόμαστε, ξέρουμε πού πηγαίνουμε. Μόνο τότε μπορούμε να έχουμε σωστή και σίγουρη απάντηση.

Κι ενώ οι άνθρωποι προσποιούνται ότι δεν τους ενδιαφέρει η αλήθεια, ότι δεν τους ενδιαφέρει αν υπάρχει κάποια σταθερή πραγματικότητα πέρα κι έξω από εμάς, αν υπάρχει Θεός, αν υπάρχουν αιώνιες ηθικές αξίες, εν τούτοις απαιτούν κάθε στιγμή να τους λένε την αλήθεια. Ζητάμε την αλήθεια από τους γιατρούς. Στο θέμα της υγείας. Να μου πουν την αλήθεια. Τι έχω. Τι πρέπει να κάνω. Έχω ελπίδες να ζήσω, δεν έχω ελπίδες, τι πιθανότητες έχω; Να μου πουν την αλήθεια. Να μη μου την κρύψουν. Ζητούν την αλήθεια οι σύζυγοι από τις συζύγους. Και το αντίστροφο. Ποιος σύζυγος ανέχεται, θέλει, του αρέσει, να του λένε ψέματα; Ζητούν οι γονείς από τα παιδιά τους να τους πουν την αλήθεια. Πού ήταν, με ποιους ήταν, πού πήγαν, πώς πέρασαν; Και τα παιδιά όμοια ζητούν την αλήθεια από τους γονείς. Απαιτούμε την αλήθεια από τις εταιρείες των τροφίμων. Ακούμε τόσα για τρόφιμα νοθευμένα, με δηλητήρια, με τοξίνες. Πέρασαν από έλεγχο; Δεν πέρασαν; Γιατί μας το κρύβουν; Τεράστιες συζητήσεις. Ζητούν την αλήθεια από τις εταιρείες φαρμάκων. Είναι αυτό το φάρμακο που λέει στο κουτί; Έχει παρενέργειες; Τι θα μου συμβεί; Να το πάρω, να μη το πάρω; Μήπως έχει λήξει; Ζητάμε την αλήθεια από τα συγκοινωνιακά μέσα. Θα μας πάνε με ασφάλεια στον προορισμό μας; Έχει γίνει τεχνικός έλεγχος... Γίνεται ένα αεροπορικό δυστύχημα. Κανείς δεν πετάει πια με αυτή την εταιρεία. Ζητάνε την αλήθεια. Τι συνέβη, τι έγινε, γιατί έγινε αυτό το ατύχημα; Ζητάμε την αλήθεια από τις τράπεζες, από δασκάλους, από πολιτικούς, από τα δικαστήρια. Να λάμψει η αλήθεια, να βγει ορθή κρίση. Ακόμη κι από αυτούς τους οδικούς σηματοδότες θέλουμε να μας πουν την αλήθεια. Είναι αφύλακτη διάβαση; Δεν είναι; Θα περάσει το τρένο; Οδηγεί αυτός ο δρόμος εκεί που γράφει η πινακίδα; Ζητάμε την αλήθεια σε κάθε μας βήμα. Δεν μπορούμε να ζήσουμε χωρίς την αλήθεια. Και όμως οι άνθρωποι προσποιούνται ότι δεν τους ενδιαφέρει η αλήθεια, ότι αν υπάρχει αλήθεια είναι σχετική, ή ότι εμείς φτιάχνουμε την αλήθεια...!

Και όταν μια κοινωνία έχει έλλειμμα αλήθειας φτάνει στην κατάντια που διαβάζουμε στον προφήτη **Ησαΐα 59:13**. Όταν ο προφήτης του Θεού ρίχνει μια ματιά στην κοινωνία γύρω του και με ένα λυγμό διαπιστώνει: «Παρέβημεν και εμεύσθημεν προς τον Κύριον, και απεμακρύνθημεν από όπισθεν του Θεού ημών· ελαλήσαμεν άδικα και στασιαστικά, συνελάβομεν και επροφέραμεν εκ της καρδίας λόγους ψεύδους. Και η κρίσις εστράφη οπίσω, και η δικαιοσύνη ίσταται μακράν... διότι η Αλήθεια έπεσεν εν τη οδώ, και η ευθύτης δεν δύναται να εισχωρήσει. Ναι, εξέλιπεν η αλήθεια· και ο εκκλίνων από του κακού γίνεται θήραμα».

Το ζούμε έντονα τον τελευταίο καιρό. Η Αλήθεια έπεσε στην οδό, ποδοπατήθηκε, καταφρονήθηκε, χρεοκόπησε, εξέλιπε... Όλα αυτά τα θλιβερά φαινόμενα γύρω μας δεν έγιναν ξαφνικά. Δεν έτυχε να γίνουν. Βάλτε μια επικεφαλίδα. **Εξέλιπε η Αλήθεια**. Μια καταπληκτική μαγνητική τομογραφία της κοινωνίας μας, του κόσμου μας, της πραγματικότητας γύρω μας.

Στο Ευαγγέλιο του **Ιωάννη 18:33-38** διαβάζουμε: «Εισήλθε λοιπόν πάλιν εις το πραιτώριον ο Πιλάτος, και εφώνασε τον Ιησούν, και είπε προς αυτόν: Σὺ είσαι ο βασιλεύς των Ιουδαίων; Απεκρίθη προς αυτόν ο Ιησούς: Ἀφ' εαυτοῦ λέγεις σὺ τούτο, ἢ ἄλλοι σοι είπον περὶ εμοῦ;...Εγὼ διὰ τούτο εγεννήθην και διὰ τούτο ἦλθον εις τον κόσμον, διὰ να μαρτυρήσω εις την αλήθειαν. Πας ὅστις είναι εκ της αληθείας ακούει την φωνήν μου. Λέγει προς αυτόν ο Πιλάτος: Τι είναι αλήθεια; Και τούτο ειπών, πάλιν εξήλθε».

Και για τούτο γεννήθηκα...η ενανθρώπιση, η ενσάρκωση... αλλά και για τον ίδιο λόγο έφυγα από την αγκαλιά, από τον κόλπο του Πατέρα. Για να μαρτυρήσω για την αλήθεια. Ήρθα από την αιωνιότητα

και μπήκα στο χρόνο και στο χώρο μ' ένα σκοπό. Να μαρτυρήσω για την αλήθεια... Η διδασκαλία Του, τα θαύματά Του, τα αγαθοποιά έργα του ελέους Του, ο Λυτρωτικός Του θάνατος ακόμα, κι αυτή η ένδοξη Ανάσταση, έχουν μια επικεφαλίδα κι έναν κοινό παρονομαστή . **Αλήθεια** .«Ήτο πλήρης χάριτος και αληθείας» (Ιωάννης 1:14).

Στην εκκλησία των Λαοδικαίων (**Αποκάλυψη 3:14**) ο Ιησούς Χριστός συστήνεται ως εξής: «Εγώ είμαι ο Αμήν. Ο Μάρτυς ο πιστός και Αληθινός». Ο αξιόπιστος. Μέσα στην Καινή Διαθήκη η λέξη «Αμήν = Αλήθεια» αναφέρεται 129 φορές. Πολλές φορές ακούστηκε από το στόμα του Κυρίου μας «Αμήν, αμήν λέγω υμίν». Αλήθεια, αλήθεια σας λέω, ήρθα να μαρτυρήσω για την αλήθεια. Κάθε Του λόγος, κάθε Του ανάσα, κάθε Του σκέψη ήταν αυτή η λέξη: «**Αλήθεια**». Και η μαρτυρία του Ιησού είναι αληθινή, αυθεντική, αξιόπιστη.

Τι είναι λοιπόν αλήθεια; Μπορούμε με πολύ σεβασμό να απαντήσουμε στον Πιλάτο: **Αλήθεια είναι η συνεπής, η ακριβής, η πιστή περιγραφή της πραγματικότητας**. Μπορούμε να γνωρίσουμε την αλήθεια; «Έλεγε λοιπόν ο Ιησούς προς τους Ιουδαίους τους πιστεύσαντας εις Αυτόν: Εάν σεις μείνητε εν τω λόγω τω Εμώ, είσθε αληθώς μαθηταί Μου. Και θέλετε γνωρίσει την αλήθειαν, και η αλήθεια θέλει σας ελευθερώσει» (Ιωάννης 8 32).

Στο **Ιωάννης 17:17**, απευθυνόμενος στον Πατέρα, λέει ο Κύριος: «Αγιάσον αυτούς εν τη αληθεία Σου. Ο Λόγος ο ιδικός Σου είναι αλήθεια». Και στο **Ιωάννης 16:13**, μιλώντας για το Άγιο Πνεύμα, τον Παράκλητο, το Πνεύμα της αληθείας, μας λέει: «Όταν δε έλθη Εκείνος, το Πνεύμα της αληθείας, θέλει σας οδηγήσει εις πάσαν την αλήθειαν». Άρα η αλήθεια δεν είναι κάτι που επινοούν οι άνθρωποι και/ή το κατασκευάζουν, δεν είναι παροδική, σχετική και μερική, αλλά είναι απόλυτη, αιώνια και διαχρονική. Θα σας οδηγήσει το Πνεύμα το Άγιο, «εις πάσαν την αλήθειαν». Ακόμη κι αυτή η σωτηρία διά του αίματος του Ιησού Χριστού, έχει σκοπό να σας οδηγήσει στην γνώση της Αλήθειας. Ο Θεός «θέλει να σωθώσι πάντες οι άνθρωποι, και να έλθωσιν εις επίγνωσιν της αληθείας»(**Α' Τιμόθεο 2: 4**).

Άρα λοιπόν το Ευαγγέλιο του Θεού, το Ευαγγέλιο του Ιησού Χριστού, το Ευαγγέλιο της χάριτος, το Ευαγγέλιο της σωτηρίας δεν είναι απλά ένας εναλλακτικός τρόπος ζωής. Το Ευαγγέλιο ισχυρίζεται ότι αποκαλύπτει την Αλήθεια. Το Πνεύμα το Άγιο οδηγεί στην Αλήθεια. Και η Αλήθεια είναι ο Ίδιος ο Ιησούς Χριστός (ταυτισμένος με τον Λόγο Του...πρβλ. **Ιω.12:46-49**).

Επιμέλεια άρθρου: Μάνος Δαμιανάκης

«Η γωνιά του Ποιητή»
Έρχου

Πρέπει να'ρθεις.
Να γυρίσεις ξανά
για ν'ανάψεις
ζεστασιάς μια φωτιά.

Σε προσμένει
μια μαυρούλα στη Χιό
Σε γυρεύει
σκοτεινή η Δαμασκό.

Σαν πού να'σαι
Ρωτάει στην ουρά...
Γέρο κλάψε
Ντροπιασμένη γενιά.

Πρέπει να'ρθεις.
Μήπως, Κύριε αργείς;
Για να λάμψεις
Ζεστός Ήλιος στη γης.

ΣΠΠ
Δεκ. 2016

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

... με βάση το παρακάτω κείμενο του Φ. Ντοστογιέφσκι από το βιβλίο του «Αδελφοί Καραμάζοφ» (σελ.39).

«Ας είμαστε αμαρτωλοί, ας είμαστε βουτηγμένοι στο ψέμα και ας μας τριγυρίζει ο πειρασμός, δεν έχει σημασία. Κάπου σ' αυτόν τον κόσμο, σε κάποιο μέρος, υπάρχει ένας άγιος και μεγάλος. Αυτός ζει μέσα στην αλήθεια, ξέρει την αλήθεια: αυτό θα πει δεν πεθαίνει η αλήθεια στον κόσμο κι έτσι θα 'ρθει κάποτε και σε μας και θα βασιλέψει σ' όλη τη γη, όπως είναι ειπωμένο(...). Ένας άγιος κλείνει στην καρδιά του το μυστικό της αναγέννησης όλων των ανθρώπων, έχει κείνη τη δύναμη που θα θεμελιώσει επιτέλους την αλήθεια στον κόσμο – και τότε θα γίνουν όλοι άγιοι και θ' αγαπάνε ο ένας τον άλλον και δεν θα υπάρχουν πλούσιοι και φτωχοί ούτε αλαζόνες ούτε ταπεινοί, μα όλοι θα 'ναι σαν τέκνα του Θεού και θά'ρθει η αληθινή Βασιλεία του Χριστού.» (η έμφαση δική μας)»

Εισαγωγή

Δεν φαινόταν οι μαθητές άνθρωποι κατάλληλοι για αλλαγές και επαναστάσεις. Η αντίληψή τους για τη σημασία του Θανάτου και της Ανάστασης του Χριστού ήταν ακόμη περιορισμένη και η συνειδητοποίηση του μέλλοντος συγκεχυμένη. Τι θα συνέβαινε μελλοντικά; Ποιος θα ήταν ο ρόλος τους; Εκείνος καθισμένος ανάμεσα στις ελιές δέχθηκε την ερώτηση: «Κύριε, έφτασε άραγε η ώρα να αποκαταστήσεις τη βασιλεία στον Ισραήλ;»(Πράξ.1/6). Πολλά μάτια θα καρφώθηκαν επάνω Του: «Εσείς δεν μπορείτε να γνωρίζετε τον ακριβή χρόνο» ήταν η απάντησή Του. «Αυτόν τον κρατάει ο Πατέρας στην αποκλειστική Του εξουσία. Θα λάβετε όμως δύναμη όταν θα 'ρθει το Άγιο Πνεύμα σε σας, και θα γίνετε μάρτυρες δικοί μου στην Ιερουσαλήμ, σε όλη την Ιουδαία και στη Σαμάρεια και ως τα πέρατα της γης.» (Πράξ.1/7-8).

Πραγματικά έτσι και έγινε. Μέσα σε μια δεκαετία η Ιερουσαλήμ τραντάχτηκε εκ θεμελίων και οι πόλεις της Μεσογείου από την Ιερουσαλήμ έως τη Ρώμη αναστατώθηκαν από τους άσημους και αδύναμους οπαδούς του Ιησού. Όλοι οι νέοι χριστιανοί έδιναν μαρτυρία για τον Χριστό, για την αλήθεια του Ευαγγελίου και για την αγάπη του Θεού. Η Εκκλησία του Χριστού μετέφερε παντού τα Καλά Νέα με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος (Μαθθ.28/19, Πράξ.9/31), καλώντας απ' όλα τα έθνη ανθρώπους, που ζούσαν στα σκοτάδια της αμαρτίας, να στραφούν στο Χριστό, να γίνουν μαθητές και μέλη μιας πνευματικής οικογένειας της οποίας Πατέρας είναι ο Θεός (Μαθθ.28/19, Πράξ.9/31).

Σήμερα η κατάσταση παραμένει अपαράλλαχτη. Οι άνθρωποι που βρίσκονται μακριά από το Θεό, πεθαίνουν από πνευματική πείνα, διότι τους λείπει « ο Άρτος της Ζωής». Το σκοτάδι της αμαρτίας, της διαφθοράς, του ευδαιμονισμού, της αδιαφορίας για τον άλλο και της ασέβειας, έχει κυριεύσει τις ανθρώπινες καρδιές, που βαδίζουν ανυποψίαστες προς το γκρεμό της απώλειας. «Η νύχτα προχώρησε» επισημαίνει ο απόστολος Παύλος, αλλά «και η ημέρα έχει πλησιάσει» (Ρωμ.13/12). Ο Θεός καλεί τους πιστούς, τους λυτρωμένους αγίους να γίνουν οι πρεσβευτές Του σ' αυτόν τον κόσμο, διαλαλώντας το χαρμόσυνο μήνυμα της συμφιλίωσης μαζί Του εν Χριστώ (Β'Κορ.5/18-21), να παρουσιάσουν στους ανθρώπους τον Χριστό, ο οποίος είπε «Εγώ είμαι η Αλήθεια» και να τους καλέσουν να γίνουν υπήκοοι της πνευματικής βασιλείας Του.

Η πνευματική αυτή μαρτυρία όμως δεν τελειώνει με τους λόγους, αλλά συμπληρώνεται με τα έργα. Έργα αγάπης, συμπόνιας, δικαιοσύνης που φανερώνουν ότι, πραγματικά, ο πιστός είναι τέκνο Θεού. Έργα φωτός και όχι σκοταδιού που φανερώνουν ότι, πραγματικά, ο πιστός είναι άγιος και όχι μόνο «γνωρίζει την αλήθεια» αλλά και «ζει μέσα στην αλήθεια». Η ζωή του πιστού είναι ανοικτό βιβλίο για τους γύρω του και όταν βιώνεται με υπακοή στο θείο θέλημα επιβεβαιώνει αυτό που αναφέρει ο Ιησούς Χριστός: «Οι άνθρωποι όταν ανάψουν το λυχνάρι δεν το βάζουν κάτω από το δοχείο με το οποίο μετρούν το σιτάρι, αλλά το τοποθετούν στο λυχνοστάτη, για να φωτίζει όλους τους ανθρώπους του σπιτιού. Έτσι να λάμψει και το δικό σας φως μπροστά στους ανθρώπους, για να δουν τα καλά σας έργα και να δοξολογήσουν τον ουράνιο Πατέρα σας» (Ματθ.5/16). Μόνο έτσι θα ελκυστούν οι άνθρωποι στον Χριστό και θα αρχίσουν να βαδίζουν το δρόμο της ομοίωσης με Αυτόν, μόνο έτσι η «αλήθεια θα βασιλέψει... θα γίνουν όλοι άγιοι... σαν τέκνα του Θεού και θα έρθει η αληθινή Βασιλεία του Χριστού».

Με τις σκέψεις που αναπτύσσονται παρακάτω θα προβληματιστούμε, (χωρίς βέβαια να είναι εφικτό να εξαντλήσουμε το θέμα), για τις έννοιες της αλήθειας (το περιεχόμενο της αλήθειας), του ανθρώπου (το ανθρωπολογικό ζήτημα), της Βασιλείας του Χριστού (η Βασιλεία του Χριστού) και του αγίου (ποιος είναι άγιος), έχοντας σαν αφετηρία το ελπιδοφόρο κείμενο του Ντοστογιέφσκι και ανατρέχοντας στο μοναδικό βιβλίο που μπορεί να δώσει απαντήσεις για τη ζωή, το θάνατο και την αιωνιότητα, στην Αγία Γραφή.

α) Το περιεχόμενο της αλήθειας

(Λέξεις - φράσεις κλειδιά από το κείμενο του

Ντοστογιέφσκι: *ξέρει την αλήθεια, ζει μέσα στην αλήθεια, δεν πεθαίνει η αλήθεια στον κόσμο, θα βασιλέψει σ' όλη τη γη, όπως είναι ειπωμένο*).

Στην καθομιλουμένη, αποκαλούμε «αλήθεια» αυτό που συμφωνεί με την πραγματικότητα, αποκαλύπτεται και είναι προφανές για το πνεύμα (αληθής < α-στερ. + θέμ. ληθ < λήθος, λήθη = λησμονιά, λήθω= είμαι κρυμμένος, μένω απαρατήρητος. Αρχική και μετέπειτα σημασία: αυτός που δεν ξεχνά/ξεχνιέται, αυτός που δεν μπορεί να λησμονηθεί ή να λησμονήσει, αυτός που δεν είναι κρυμμένος, αυτός που δεν περνά απαρατήρητος, βέβαιος, πραγματικός, ασφαλής). Πρόκειται για τη νοησιαρχική αντίληψη των Ελλήνων, την πιο συνηθισμένη στο Δυτικό κόσμο. Στην Αγία Γραφή όμως η έννοια της αλήθειας είναι διαφορετική, διότι βασίζεται στην πνευματική εμπειρία της συνάντησης του ανθρώπου με το Θεό.

Στην Παλαιά Διαθήκη η αλήθεια (=אמת, emet < אמר, στηρίζω, εδραιώνω, βεβαιώνω κ.α) είναι η ιδιότητα αυτού που είναι κάτι σταθερό, δοκιμασμένο, αυτό πάνω στο οποίο μπορεί κάποιος να στηριχτεί. Η λέξη, όταν αναφέρεται στο Θεό ή στους ανθρώπους, θα πρέπει να ερμηνεύεται συχνά ως πιστότητα, διότι η πιστότητα κάποιου μας οδηγεί να τον εμπιστευόμαστε. Ο Θεός είναι «αληθής» (Ρωμαίους 3/4), με την έννοια ότι είναι πιστός, σταθερός στις υποσχέσεις Του, οι οποίες βρίσκονται μέσα στην Αγία Γραφή. Η αλήθεια, που είναι ό,τι ουσιαστικό και θεμελιακό υπάρχει στο λόγο του Θεού (Ψαλμ.119/160), τον χαρακτηρίζει και αυτό σημαίνει ότι είναι σταθερός, αμετάβλητος και αξιόπιστος· όπως επισημαίνεται στον προφήτη: «το χορτάρι ξεράθηκε, το άνθος μαράθηκε· ο λόγος, όμως, του Θεού μας παραμένει στον αιώνα» (Ησαΐας 40/8, βλ. και Α' Πέτρ.1/24-25).

Σύμφωνα με την Παλαιά Διαθήκη, όταν αναφερόμαστε στην «αλήθεια» των ανθρώπων εννοούμε κατά πρώτον την «αλήθεια» έτσι όπως εκφράζεται στη σχέση τους με τον Θεό και έπειτα έτσι όπως εκφράζεται στη σχέση τους με τον συνάνθρωπό τους. Στο Έξοδος 18/21 διαβάζουμε: «...άνδρες ικανούς και αξιόπιστους που να φοβούνται τον Θεό». Με το «άνδρες αξιόπιστους» αποδίδεται η Εβραϊκή φράση יְשׁוּעָה אֱמֶת = άνδρες αλήθειας). Ο «αληθής», συνεπώς, άνθρωπος είναι αυτός που φοβάται τον Θεό, αλλά και που είναι πιστός στο Θεό, στη Διαθήκη και στο Νόμο Του. Σ' αυτήν την πιστότητα (του ανθρώπου προς το Θεό) έχει τη βάση της η συμπεριφορά του δικαίου, στο σύνολό της (Ησαΐας 59/12-15, το «η αλήθεια χάνεται» ισοδυναμεί με συμπεριφορές αμαρτωλές και παραβατικές, με απιστία, αδικία, ψέμα, στασιασμό και υποκρισία · ο «αληθής», ο δίκαιος, ο πιστός συμπεριφέρεται διαφορετικά).

Είναι σπουδαίο να τονίσουμε ότι δεν αρκεί κάποιος να γνωρίζει την αλήθεια ή να την προσεγγίζει θεωρητικά αλλά να «ζει μέσα στην αλήθεια» και αυτό σημαίνει να είναι κανείς πιστός και υπάκουος στον Κύριο και στο Νόμο Του (Ησαΐας 38/3, ο Εξεκίας προσεύχεται: «Μνήσθητι, κύριε, ως επορεύθη ενώπιόν σου μετά αληθείας εν καρδία αληθινή και τα αρεστά ενώπιόν σου εποίησα» = *Θυμήσου, Κύριε, πως έζησα μπροστά σου με αλήθεια, με αληθινή καρδιά και τα αρεστά μπροστά σου έπραξα*). Επίσης: Ψαλμός 85 {86 στο Εβραϊκό κείμενο}/11: «Οδήγησόν με, κύριε, τη οδώ σου, και πορεύσομαι εν τη αληθεία σου...», Ψαλμός 118/86,151: «πάσαι αι εντολαί σου αληθεία», Ησαΐας 65/2: «...ουκ επορεύθησαν οδώ αληθινή, αλλ' οπίσω των αμαρτιών αυτών»).

Για τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους η αλήθεια εμφανίζεται ως κανόνας πρακτικής ζωής,

«ποιείν ελεημοσύνην και αλήθειαν» (Γέν. 47/29, Ιησούς του Ναυή 2/14), δηλ. να συμπεριφέρεται κάποιος με συμπάθεια, εντιμότητα, ειλικρίνεια και καλοσύνη. Η αλήθεια είναι επίσης ο σεβασμός των κανόνων του δικαίου στην εφαρμογή της δικαιοσύνης ή η τέλεια ειλικρίνεια στο λόγο (Παρ.29/14: «Ο θρόνος του βασιλιά που κρίνει τους φτωχούς με αλήθεια, θα στερεωθεί για πάντα», Ζαχαρίας 7/9: «Να κρίνετε κρίση αληθείας, και να κάνετε έλεος και οίκτιρμό, κάθε ένας στον αδερφό του»).

Στη σοφιολογική και αποκαλυπτική παράδοση η έννοια της αλήθειας λαμβάνει ένα νόημα, κατά ένα μέρος, καινούριο : δηλώνει τη διδασκαλία που έρχεται από τον Θεό και την αποκαλυμμένη αλήθεια στην οποία έχει γραφτεί ο λόγος και το θέλημά Του (Ψαλμ.24{25}/5, Δανιήλ 9/13,10/21) έτσι προετοιμάζεται η Καινή Διαθήκη, στην οποία έχει τη θέση της η έννοια της χριστιανικής αλήθειας. Ο Παύλος δεν χρησιμοποιεί την έκφραση «η αλήθεια του Νόμου» αλλά την έκφραση «η αλήθεια του Ευαγγελίου» (Γαλάτες 2/5,14).

Οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνεται «ο λόγος της αλήθειας του Ευαγγελίου» (Κολοσσαείς 1/5), «το Ευαγγέλιο της σωτηρίας» (Εφεσίους 1/13), πρέπει να ακούσουν (Ρωμαίους 10/14), και να πιστέψουν (Β' Θεσσαλονικείς 2/12-13, ας προσέξουμε την αντίθεση «οι μη πιστεύσαντες τη αληθεία - πιστει αληθείας»). Έτσι, θα γνωρίσουν την αλήθεια (Β' Τιμ.2/25) και η αλήθεια θα τους ελευθερώσει (Ιωάν.8/32). Η αλήθεια είναι ο Ιησούς Χριστός (Ιωάν.14/6), και ο λόγος του Ευαγγελίου ότι ο Ιησούς Χριστός ελευθερώνει από την αμαρτία (Ιωάν.8/34-36). Ανάμεσα στην αλήθεια και τον Χριστό υπάρχει ένας στενός δεσμός. Ο Χριστός «ος εμφανώθη εν σαρκί, εδικαιώθη εν πνεύματι, ώφθη αγγέλοις, εκηρύχθη εν έθνεσιν, επιστεύθη εν κό-

σμων, ανελήφθη εν δόξη» (Α' Τιμ. 3/16) δεν είναι μια αφηρημένη διδασκαλία, αλλά η Αλήθεια, ο ιστορικός Ιησούς, που πέθανε και αναστήθηκε για τους ανθρώπους.

Η αλήθεια είναι ο λόγος του Θεού που αγιάζει αυτόν που δέχεται με πίστη την αλήθεια (Ιωάν.17/17). Σύμφωνα με την Καινή Διαθήκη, οι πιστοί γεννήθηκαν στη νέα ζωή με τον λόγο της αλήθειας (Ιάκ.1/18, Α' Πέτρου 1/23). Δεν πρέπει να απομακρύνονται απ' αυτήν την αλήθεια (Ιάκ. 5/19) αλλά να συνεχίσουν να επιθυμούν την αλήθεια του λόγου του Θεού (Α' Πέτρ. 2/2), ώστε να αναπτύσσονται με το περιεχόμενό της και να ωριμάζουν πνευματικά. Είναι ευλογία να ζει κάποιος μέσα στην αλήθεια του Θεού. Γράφει ο Κλήμης Ρώμης στην Α' επιστολή του προς Κορινθίους (κεφ.31/2): «Διατί ευλογήθηκε ο Αβραάμ; Δεν ήταν επειδή άσκησε δικαιοσύνη και αλήθεια μέσω της πίστεως;»

Η αλήθεια, επίσης, στην Κ.Δ. είναι η σωστή διδασκαλία («υγιαίνουσα διδασκαλία» Α' Τιμοθ.1/10, «καλή διδασκαλία» Α' Τιμοθ. 4/6), σε αντίθεση προς τις πλάνες και τους μύθους των δασκάλων του ψεύδους (Β' Τιμοθ. 4/4, Τίτος 1/14), οι οποίοι γύρισαν την πλάτη στην αλήθεια (Β' Τιμοθ. 2/18) και της εναντιώνονται (Β' Τιμοθ. 3/8).

Ο Ιωάννης υπογραμμίζει έντονα το ρόλο της αλήθειας στη ζωή του πιστού, ο οποίος «είναι εκ της αληθείας» (Α' Ιωάν. 3/19) και βρίσκεται υπό την επίδρασή της (Β' Ιωάν./1,2) υπακούοντας στον Κύριο Ιησού (Ιωάν.18/37). Η αλήθεια είναι η εσωτερική προϋπόθεση και ο κινητήριος μοχλός της ηθικής ζωής. Έτσι, ο πιστός «περιπατεί εν αληθεία» (Β' Ιωάν.4), ζει δηλ., ενεργεί και συμπεριφέρεται σύμφωνα με την αλήθεια. Επίσης, αγαπάει τους αδελφούς «εν αληθεία» και όχι υποκριτικά ή θεωρη-

τικά (Α' Ιωάν. 3/18). Τέλος, προσκυνεί τον Θεό «εν πνεύματι και αληθεία» (Ιωάν. 4/23), που σημαίνει ότι η λατρεία του εμπνέεται από το Πνεύμα της αληθείας και έχει ως βάση της την αλήθεια του Θεού.

Αυτή η αλήθεια του Θεού, η αλήθεια του Ευαγγελίου, ο αποκαλυπτικός λόγος του Πατέρα που υπάρχει και λάμπει στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού και φωτίζεται από το Πνεύμα μεταμορφώνει την ύπαρξη του ανθρώπου, που πρέπει όχι μόνο να «γνωρίζει την αλήθεια» αλλά και να «ζει μέσα στην αλήθεια». Αυτή η αλήθεια δεν πεθαίνει αλλά βασιλεύει και θα βασιλεύει παντοτινά.

Επιμέλεια άρθρου: Ιωάννης Ν. Ρούσσοσ

(συνεχίζεται)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Η Αγία Γραφή, Παλαιά και Καινή Διαθήκη, Μετάφραση από τα πρωτότυπα κείμενα*, Ελληνική Βιβλική Εταιρεία, Εμμ. Μπενάκη 50, Αθήνα 1997.
- Η Αγία Γραφή, Τα Ιερά Γράμματα, Η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη στη Δημοτική*, Εκδόσεις Πέργαμος, Αθήνα 2010.
- Θεοδώρου Ανδρέα**, «Πιστεύω εις ένα Θεόν», *Ματιές στο ορθόδοξο Δόγμα με βάση το ιερό Σύμβολο της Πίστεως*, Αποστολική Διακονία, Έκδοση Α, 1993.
- Harris L. R., Archer, Jr.L.G., Waltke K.B.**, *Theological Wordbook of the Old Testament, Volume 1*, Moody Press, Chicago, 1980.
- Hatch E. - Redpath A. H.**, *A Concordance to the Septuagint, Volume I. A-I, "Beneficial Book" Publishers, Athens 1977.*
- Kohlenberger R. John III**, *The Interlinear NIV Hebrew-English Old Testament*, Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan, 1987.
- Μπαμπινιώτη Γ.**, *Ετυμολογικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε., Αθήνα, 2010.
- Nestle-Aland**, *Novum Testamentum Graece*, 27. revidierte

Auflage, 1898 und 1993 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart.

Ντοστογιέφσκι Φ., *Αδελφοί Καραμάζοφ*, Μέρος πρώτον, Βιβλίο πρώτον, μτφρ. Σαραντίδη Α.Ι., Εκδ. Σπύρος Δαρεμάς, Αθήνα, χ.χ.

Οι Αποστολικοί Πατέρες (80-140 μ.Χ.), *Πλήρης Οδηγός Μελέτης*, Εκδόσεις Όρος, Αθήνα 2007.

Septuaginta, *Η Παλαιά Διαθήκη κατά τους Ο'*, Επιστημονική επιμέλεια prof. D. Dr. Alfred Rahlfs, Βιβλική Εταιρεία, Οδός Νικοδήμου 3, Αθήναι.

Σκουτέρη Β. Κωνσταντίνου, *Ιστορία Δογμάτων, Τόμος 1^{ος}, Η Ορθόδοξη δογματική παράδοση και οι παραχαράξεις της κατά τους τρεις πρώτους αιώνες*, Αθήνα 1998.

Schmoller Alfred, *Pocket Concordance to the Greek New Testa-*

ment, German Bible Society, Germany, 1994.

Χατζηαργυρός Αναστάσιος, *Λεξικό της Καινής Διαθήκης, Ερμηνευτικό - Ετυμολογικό*, Εκδόσεις Αρμός, Αθήνα, 2012.

Η Πυραμίδα του Maslow

Σημειώσεις από τις παραδόσεις του μαθήματος «Ψυχολογία και Χριστιανική Οπτική» του Χρήστου Λανίτη

Ο Abraham Maslow (1908-1970) γεννήθηκε στη Νέα Υόρκη από εβραίους γονείς, μετανάστες από την Ρωσία. Σπούδασε Ψυχολογία στο Πανεπιστήμιο του Wisconsin, (BA 1930, MA 1931, PhD 1934) και εργάστηκε ως πανεπιστημιακός καθηγητής, ερευνητής και θεωρητικός της Ψυχολογίας.

Είναι ο πατέρας της Ουμανιστικής (Ανθρωπιστικής) Ψυχολογίας, που θεωρείται το τρίτο ρεύμα στην Ψυχολογία, μετά την Ψυχανάλυση και τον Συμπεριφορισμό. Σε αντίθεση με τους προηγούμενους απ' αυτόν θεωρητικούς ψυχολόγους, δεν εστίασε την μελέτη του στα χαρακτηριστικά των διανοητικά διαταραγμένων ατόμων αλλά στα χαρακτηριστικά των ιδιαίτερος επιτυχημένων ατόμων, όπως οι Lincoln, Jefferson, Einstein, Schweitzer, Huxley, κ.α.

Συνέλαβε τη θεωρία της ταξινόμησης και ιεράρχησης των ανθρώπινων αναγκών. Η θεωρία του αυτή χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα ως βάση πάνω στην οποία δομούνται ψυχολογικές και παιδαγωγικές στρατηγικές για την ικανοποίηση των αναγκών των παιδιών και των ενηλίκων.

Επειδή ο Maslow πιστεύει ότι ο βαθμός παρακίνησης ενός ανθρώπου επηρεάζεται από τον βαθμό μη ικανοποίησης των αναγκών του (παρακινητικές είναι οι ανάγκες όταν δεν ικανοποιούνται) το σύγχρονο μάρκετινγκ και η διαφήμιση στηρίζονται στις απόψεις του, καθώς ο σκοπός τους είναι η δημιουργία αναγκών προκειμένου να οδηγήσουν τους καταναλωτές στην αγορά των προϊόντων που προωθούν.

Το θεωρητικό μοντέλο του Maslow έχει τη μορφή μιας πυραμίδας όπου οι ανθρώπινες ανάγκες ταξινομούνται ανάλογα με την προτεραιότητά τους ξεκινώντας από τη βάση της πυραμίδας προς την κορυφή της. Η δημιουργία αυτής της πυραμίδας δεν στηρίχτηκε σε πειράματα αλλά στις παρατηρήσεις που έκανε ο Maslow στις ζωές των επιτυχημένων ανθρώπων που μελετούσε.

Maslow Pyramid

Η ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

Χωρίζει τις ανάγκες σε 5 βασικές κατηγορίες:

- 1. ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ:** σχετίζονται με την **επιβίωση του ατόμου** και αφορούν την επάρκεια οξυγόνου, νερού, πρωτεϊνών, αλάτων, σακχάρων, μετάλλων, βιταμινών, διατήρηση ισορροπίας του pH, θερμοκρασίας, δραστηριότητας, ανάπαυσης, ύπνου, αποφυγής πόνου, κ.α. Για όσο χρονικό διάστημα αυτές οι ανάγκες παραμένουν ανικανοποίητες, το άτομο δεν αισθάνεται την ύπαρξη αναγκών που βρίσκονται σε υψηλότερο επίπεδο.
- 2. ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ:** σχετίζονται με **συναίσθημα αυτοσυντήρησης**, σκοπεύουν στην αποφυγή του φόβου και των ανησυχιών που προκαλεί η στέρησή τους και δημιουργούνται όταν ικανοποιηθούν επαρκώς οι φυσιολογικές ανάγκες. Το ενδιαφέρον τους στρέφεται στην ύπαρξη ασφαλών περιστάσεων, σιγουριάς σταθερότητας, προστασίας, τάξης, ορίων κ.α. (π.χ. κτίσιμο σπιτιού σε ασφαλές περιβάλλον, σταθερότητα εργασίας, ασφάλεια ζωής, εξασφάλιση συνταξιοδότησης κ.α.)
- 3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ** (η ανάγκη του "ανήκειν"): σκοπεύουν **στην αποφυγή της μοναξιάς και της κοινωνικής απομόνωσης**, αφορούν τη δημιουργία σχέσεων φιλίας, γάμου, παιδιών, κοινωνικών σχέσεων, σχέσεων ως μέλη κάποιας ομάδας (π.χ. εκκλησία, σύλλογος κ.α.) και ενεργοποιούνται όταν έχουν ικανοποιηθεί οι φυσιολογικές ανάγκες και οι ανάγκες ασφάλειας.
- 4. ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗΣ:** διακρίνονται σε δύο είδη, ανάλογα με το κόστος που επιφέρει η απώλειά τους, στο κατώτερο και στο ανώτερο. Το **κατώτερο είδος** είναι η **ανάγκη εκτίμησης από τους άλλους** και αφορά την ανάγκη για κοινωνική αναγνώριση (status), φήμη, δόξα, έγκυση προσοχής, εκτίμηση, υπόληψη, υπεροχή, αξιοπρέπεια. Το **ανώτερο είδος** αφορά την **ανάγκη εκτίμησης**

του εαυτού μας και αφορά αισθήματα αυτοπεποίθησης, ικανότητας, επίτευξης στόχων, δεξιότητας, ανεξαρτησίας, ελευθερίας.

Οι ανάγκες που έχουν περιγραφεί μέχρι τώρα ονομάζονται **ελλειμματικές ανάγκες** (ανάγκες ελλείμματος) επειδή η έλλειψη ικανοποίησής τους δημιουργεί στον άνθρωπο ένα αίσθημα ελλείμματος που τον κινητοποιεί για να τις ικανοποιήσει. Όταν ικανοποιηθούν, το άτομο παύει να αισθάνεται έλλειψη.

5. Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗΣ: ανήκει σε ένα άλλο είδος αναγκών που ονομάζονται **οντολογικές**, οι οποίες, σε αντίθεση με τις ελλειμματικές, συνεχίζουν να υπάρχουν και μερικές φορές γίνονται εντονότερες όταν τις διατρέφουμε. **Αυτοπραγμάτωση** είναι η ενεργοποίηση και ανάπτυξη όλων των ικανοτήτων του ανθρώπου στον μέγιστο βαθμό, η κατανόηση και αποδοχή του εαυτού, η εναρμόνιση των στοιχείων της συμπεριφοράς. Ο Maslow θεωρούσε ότι μόνο το 2% των ατόμων καταφέρνουν να αυτοπραγματωθούν.

Όλες οι ανάγκες που επισημάνθηκαν και ιεραρχήθηκαν από τον Maslow αναφέρονται στον Λόγο του Θεού με μια μεγάλη διαφορά: δεν είναι ο άνθρωπος αυτός που αγωνίζεται για να καλύψει τις ανάγκες του, αλλά είναι ο Θεός που τις καλύπτει πλούσια, όταν ο άνθρωπος τον εμπιστεύεται απόλυτα, όταν ζητάει πρώτα την βασιλεία του Θεού "μη οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν; ἢ, τί πίωμεν; ἢ, τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν: οἶδεν γὰρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων. ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν [τοῦ θεοῦ] καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν." (Ματθαίος 6:31-33). "ὁ δὲ θεὸς μου πληρῶσει πᾶσαν χρεῖαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν χριστῷ ἰησοῦ." (Φιλ. 4:19)

1. ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ: "πεινῶντας ἐπέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς." (Λουκάς 1:53). Οι βιολογικές μας ανάγκες είναι στα χέρια του Θεού.

2. ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ: "Ἐν εἰρήνῃ θέλω καὶ πλαγιάσει καὶ κοιμηθῆ· διότι σὺ μόνος, Κύριε, με κατοικίζεις ἐν ασφαλείᾳ" (Ψαλμός 4:8). "Ὅστις ὁμως ἀκοῦει ἐμοῦ, θέλει κατοικήσει ἐν ασφαλείᾳ· καὶ θέλει ησυχάζει, μη φοβούμενος κακόν" (Παροιμίες 1:33). "τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοιμῆν ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἑσχάτῳ" (Α Πέτρου 1:5). Ο Θεός παρέχει ειδική φρούρηση στα παιδιά του.

3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ: "Οἶκος καὶ πλοῦτη κληρονομούνται ἐκ τῶν πατέρων· ἀλλ' ἡ φρόνιμος γυνὴ παρά Κυρίου δίδεται." (Παροιμίες 19:14). "ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ" (Ιωάν. 1:12). "ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ ἐστὲ συμπολίται τῶν ἀγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ" (Εφεσίους 21:19). Ο Θεός μάς έχει εντάξει στην οικογένειά του, δεν είμαστε μόνοι.

4. ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗΣ: "Τι εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὥστε νὰ ἐνθυμῆσαι αὐτόν; ἢ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ ἐπισκέπτησαι αὐτόν; Σὺ δὲ ἔκαμες αὐτόν ὀλίγον τι κατώτερον τῶν ἀγγέλων, καὶ με δόξαν καὶ τιμὴν ἐστεφάνωσας αὐτόν" (Ψαλμός 8:4,5). "αὐτοῦ γὰρ ἔσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν χριστῷ ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς οἷς προητοίμασεν ὁ θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν." (Εφεσίους 2:10). "ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ, δι' ὧν τὰ τίμια καὶ μέγιστα ἡμῖν ἐπαγγέλματα δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων γέννησθε θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς" (Β Πέτρου 1:3,4). "αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσιν σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας ἰησοῦν χριστόν." (Ιωαν. 17:3). Επιτυγχάνεται η οικειοποίηση της αιώνιας ζωῆς μέσω της γνώσης του Θεού. "οὐ πάρομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν μνεῖαν ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ πατήρ τῆς δόξης, δώῃ ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας [ὑμῶν] εἰς τὸ εἶδέναι ὑμᾶς τίς ἐστὶν ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἀγίοις, καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ" (Εφεσίους 1:16-19). Πόσο ο Θεός μας καλύπτει την ανάγκη για εκτίμηση από τους άλλους όταν ο ίδιος μας στεφάνωσε με

τιμή και δόξα, όταν μας προετοίμασε έργα αγαθά, όταν μας δώρισε όσα χρειαζόμαστε προς ζωή και ευσέβεια. Πόσο πολύτιμοι είμαστε στα μάτια Του... Αυτή η θεώρηση του Θεού για μας ικανοποιεί και την ανάγκη που έχουμε για εκτίμηση του εαυτού μας, καθώς γινόμαστε "κοινωνοί θείας φύσεως", όταν βλέπουμε τον "πλούτο της δόξας της κληρονομιάς", "το υπερβάλλον μέγεθος της δύναμής του σ' εμάς" και "την ενέργεια του κράτους της ισχύος του".

5. Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗΣ: *"Ότι οὗς προέγνω, καὶ προώρισεν συμμόρφους τῆς εἰκόνης τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς: οὗς δὲ προώρισεν, τούτους καὶ ἐκάλεσεν: καὶ οὗς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν: οὗς δὲ ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν."* (Ρωμαίους 8:29,30). *"ἀγαπητοί, νῦν τέκνα θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὐπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. οἴδαμεν ὅτι ἐὰν φανερωθῇ ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὁφόμεθα αὐτὸν καθὼς ἐστιν."* (Α Ιωάννου 3:2). Ο Θεός καλύπτει πλήρως και πρωτίστως την ανάγκη μας για αυτοπραγμάτωση. Η μεγαλύτερη διαφορά ανάμεσα στην ιεράρχηση των αναγκών στην Πυραμίδα του Maslow και στην "Πυραμίδα" του Θεού, είναι ότι ο Θεός μάς καλύπτει πρώτα την ανάγκη για αυτοπραγμάτωση και κάτω από αυτήν καλύπτονται και όλες οι υπόλοιπες ανάγκες μας από Αυτόν. Γι' αυτό ο προφήτης Αββακούμ μπορεί να πει με παρρησία: *"Αν και η σκκή δεν θέλει βλαστήσει, μηδέ θέλει εἶσθαι καρπός εν ταις ἀμπέλοις· ο κόπος της ελαιάς θέλει ματαιωθῆ, και οι αγροί δεν θέλουσι δώσει τροφήν· το ποιμνιον θέλει εξολοθρευθῆ από της μάνδρας, και δεν θέλουσιν εἶσθαι βόες εν τοις σταύλοις· Εγώ όμως θέλω ευφραίνεσθαι εις τον Κύριον, θέλω χαίρει εις τον Θεόν της σωτηρίας μου. Κύριος ο Θεός είναι η δύναμίς μου, και θέλει κάμει τους πόδας μου ως των ελάφων· και θέλει με κάμει να περιπατῶ ἐπί τους υψηλοῦς τόπους μου."* (Αββακούμ 3:17-19)

Επιμέλεια άρθρου: Βάσω Γαϊτάνη

Επιστολή Β' Ιωάννου

Σημειώσεις από τις παραδόσεις του μαθήματος

«Εξήγηση και Ερμηνεία της Καινής Διαθήκης» του Ιωάννη Ν. Ρούσου

Ανάλυση του περιεχομένου

- 1) Εισαγωγή - Χαιρετισμός (εδ. 1-3)
- 2) Κυρίως σώμα της επιστολής (εδ. 4-11)
 - Ικανοποίηση για την πνευματική πορεία (εδ.4)
 - Συμβουλές και προειδοποιήσεις ενάντια στους πλάνους. Η αγάπη συμβαδίζει με την αλήθεια (εδ. 5-11)
- 3) Επίλογος, ασπασμοί (εδ. 12-13)

Η Χριστολογική διδασκαλία των επιστολών του Ιωάννη

Η Χριστολογική διδασκαλία των επιστολών του Ιωάννη αποτελεί το κεντρικό σημείο της διδασκαλίας τους και γύρω από αυτό στρέφονται όλα τα θέματα, τα οποία εξετάζονται σε αυτές. Δεν θα υπερβάλλαμε αν τονίζαμε ότι η διδασκαλία περί του Χριστού υπήρξε η κύρια αφορμή της συγγραφής τόσο της πρώτης όσο και της δεύτερης επιστολής του. Η τρίτη επιστολή του Ιωάννη σαφώς έχει προσωπικό χαρακτήρα, καθώς απευθύνεται «Γαῖῳ τῷ ἀγαπητῷ» (Γ' Ιωάννη 1), θα μπορούσαμε, όμως, να πούμε ότι αποτελεί το συμπέρασμα επισφραγίζοντας τη διδασκαλία των δύο πρώτων («ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς...ἐν τῇ ἀληθείᾳ περιπατοῦντα...ὑπὲρ γάρ τοῦ ὀνόματος ἐξῆλθον...ὀφείλομεν ὑπολαμβάνειν τοὺς τοιοῦτους...» εδ. 3,4,7,8)

Η ορθή διατύπωση της Χριστολογικής διδασκαλίας στις δύο πρώτες επιστολές αποτελεί την απάντηση στην αίρεση, που είχε αρχίσει να αναπτύσσεται εκείνη τη χρονική περίοδο, και απειλούσε να προκαλέσει σύγχυση και ρήγμα στις νεοσύστατες εκκλησίες της Ασίας, προς τις οποίες οι επιστολές απευθύνονται. Η αίρεση, μια διαφορετική διδασκαλία για το Πρόσωπο του Ιησού Χριστού (άρνηση της ενανθρώπισης του Υιού του Θεού, «οἱ μὴ ὁμολογούντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί», Β' Ιωάν. 7- άρνηση της Θεότητας και της μεσσιανικής αποστολής του ιστορικού Ιησού , «ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ χριστός», Α' Ιωάν. 2/22, 5/1,20), απειλούσε την περί Αυτοῦ διδασκαλία της Εκκλησίας, αλλά αντιμετώπισθηκε από τον Ιωάννη, ο οποίος στην εισαγωγή της Α' επιστολής του τονίζει την προσωπική σχέση που είχε με αυτό το Πρόσωπο, καθώς τον είδε και τον άκουσε, συνεπώς μπορεί να δώσει αξιόπιστη μαρτυρία γι' Αυτόν («ἀκηκόαμεν ...ἑώρακαμεν...ἔθεασάμεθα...1/1).

Καθώς ο Ιωάννης διατυπώνει τη Χριστολογία του έχει έναν διπλό στόχο : α) Θεμελιώνει και αναδεικνύει ως ουσιαστική βιβλική αλήθεια το γεγονός της ενσάρκωσης, συνεπώς της ανθρωπίνης φύσης του Χριστού και β) υπεραμύνεται της Θεότητάς Του και της μεσσιανικής Του αποστολής.

Η ανθρωπίνη φύση του Χριστού υποστηρίζεται στις επιστολές του Ιωάννη (Α' & Β') (Α' Ιωάν. , 4/2, Β' Ιωάν. 7). Η ενανθρώπιση του Υιού του Θεού αποτελεί ιστορικό γεγονός, το οποίο δεν επιδέχεται αμφισβήτηση. Αυτός που την αρνείται είναι «ὁ πλάνος και ὁ ἀντίχριστος» (Β' Ιωάν.7). Ο ιστορικός Ιησούς είναι ο Χριστός, ο Υιός του Θεού, τον οποίο «ὁ πατήρ ἀπέσταλκεν ...σωτήρα τοῦ κόσμου» (Α Ιωάν. 4/14). Στο Πρόσωπο του ιστορικού Ιησού έχουμε την ένσαρκη παρουσία του Θεού στον κόσμο («οἶδαμεν...ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦκει ...», Α' Ιωάν. 5/20) και την επέμβασή Του στη σφαίρα των ανθρωπίνων πραγμάτων (τον υἱὸν αὐτοῦ τον μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς εἰς τον κόσμον ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ», Α' Ιωάν. 4/9).¹

Από το περιεχόμενο των επιστολών γίνεται φανερό ότι κεντρικό σημείο της χριστολογικής αίρεσης ήταν η διάκριση ανάμεσα στον άνθρωπο Ιησού και τον Χριστό, τον Υιό του Θεού. Υποστηριζόταν ότι ο ιστορικός Ιησούς ήταν ένας άνθρωπος που γεννήθηκε κάποια χρονική στιγμή και κατά τη στιγμή του βαπτισμού του ενώθηκε μαζί του ο Χριστός, ο Υιός του Θεού, ο οποίος και παρέμεινε ενωμένος με τον άνθρωπο Ιησού, μέχρι τη στιγμή του σταυρικού πάθους. Υφίστατο, λοιπόν, σύμφωνα με την αίρεση, μια προσωρινή ένωση στο ίδιο πρόσωπο, του Ιησού (ως ανθρώπου) και του Χριστού (ως Υιού του Θεού). Η αποδοχή μιας τέτοιας διδασκαλίας θα κλόνηζε τα θεμέλια της υγιούς διδασκαλίας και της βιβλικής πίστης καθώς θα αρνιόταν την ενσάρκωση του Λόγου (Ιωάν. 1/14).

Η θεία φύση του Ιησού Χριστού καθώς και η μεσσιανική Του αποστολή επίσης υποστηρίζεται, στην Α' επιστολή του Ιωάννη (όπως και στη Β' Ιωάννου, εδ. 3 «...Ιησού Χριστού του υιού του πατρός...», εδ. 9 «..έν τη διδαχῇ του Χριστού» στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η Θεότητά Του). Ο ιστορικός Ιησούς είναι ο Χριστός (2/22, 5/1), ο Λόγος της Ζωής (1/1), η Ζωή (1/2 πρβλ. Ιωάν. 1/4), ο Υιός (1/7, 2/23, 4/15), ο Δίκαιος (2/1), ο Αγνός (3/3), ο Σωτήρας του κόσμου (4/14), ο αληθινός Θεός (5/20). Ο Ιησούς ήταν ο Χριστός, ο Υιός του Θεού, που ήλθε στον κόσμο για να έχουμε ζωή δι' Αυτού (Α' Ιωάν. 4/9 «ἀπέσταλκεν ὁ Θεός» πρβλ. Ιωάν. 10/10 «ἐγὼ ἦλθον»), αλλά και για να καταργηθεί το κράτος του σκοταδίου και της πλάνης, τα οποία αποτελούν μια σφαίρα ύπαρξης και τρόπο ζωής μακριά από το θέλημα και την αγιότητα του Θεού, ο οποίος «φῶς ἐστὶν καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστὶν οὐδεμία». Σκότος και πλάνη είναι: Η μη ομολογία της αμαρτίας μας (Α' Ιωάν. 1/8), η ανυπακοή (Α' Ιωάν. 1/5-6, 2/3-4), το μίσος (Α' Ιωάν. 2/9), η συμπόρευση με το πνεύμα του κόσμου (Α' Ιωάν. 2/6,16).

Ο ίδιος ιστορικός Ιησούς, ο Υιός του Θεού, ο Χριστός, ο οποίος ενανθρώπησε, έζησε στη γη και έφερε σε πέρας το λυτρωτικό έργο, είναι τώρα στην παρουσία του Θεού Πατέρα ως «παράκλητος» (συνήγορος υπεράσπισης, αυτός που παρουσιάζει και υπερασπίζεται την υπόθεση κάποιου μπροστά στον δικαστή) για την υπόθεση των αμαρτιών που διαπράττονται από πιστούς (Α' Ιωάν. 2/1). Βεβαίως ο Ιησούς Χριστός λειτουργεί ως «παράκλητος» αλλά ας μην αγνοήσουμε αυτά που λέγονται αμέσως προηγουμένως, δηλ. τα: «ἐάν δε ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν...το αἷμα ...καθαρίζει ἡμᾶς ...ἐάν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτιαν οὐκ ἔχομεν ... ἐάν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ...» ἔτσι είναι αναγκαία, και το «περπάτημα στο φως» και η «ομολογία της αμαρτίας» ώστε στην πνευματική σφαίρα να υπάρχει αποκατάσταση με τη λειτουργία του Ιησού Χριστού ως «παράκλητου». Ας προσέξουμε τον προσδιορισμό που τίθεται ως παράθεση στο «Ιησοῦν Χριστόν» και είναι το επίθετο «δίκαιον» (= ο οποίος είναι δίκαιος). Τονίζεται με έμφαση ότι είναι το πλέον κατάλληλο και εξουσιοδοτημένο Πρόσωπο για τη λειτουργία αυτή -ως «παράκλητος»- διότι επουδενί δεν πρόκειται να παραβιάσει τη θεία δικαιοσύνη του υψίστου Δικαστή που είναι ο Θεός². Έτσι έχουμε από τη μια τη λέξη «πατέρα» η οποία αναδεικνύει την αγάπη του Θεού για μας και την πνευματική μας σχέση μαζί του ως «τέκνα εξ υιοθεσίας» και από την άλλη τον προσδιορισμό «δίκαιον» που, ναί μεν αναφέρεται στον Ιησού Χριστό, έμμεσα όμως θέλει να τονίσει τη σπουδαία αλήθεια, ότι ο Θεός είναι Πατέρας μας αυτό όμως δεν σημαίνει και παραβίαση της Θείας Δικαιοσύνης (Δικαιοσύνη = το θέλημα και οι αρχές του Θεού) για χάρη μας. Τι σημαίνει αυτό; Ότι η γνωστή-συνειδητή αμαρτία, για να καθαρίζεται και να υπάρχει αποκατάσταση, είναι αναγκαίο η αμαρτία να ομολογείται (βλ. Παροιμ. 28/13β, Ψαλμ. 32/5, «φανέρωσα, δεν έκρυψα, θα εξομολογηθῶ» → «εὐὸ συγχώρεσες, Ιερεμ. 15/19).

Ο ίδιος, τέλος, ιστορικός Ιησούς, ο Υιός του Θεού, ο Χριστός, ο οποίος έζησε στη γη και είναι τώρα στην παρουσία του Πατέρα θα έρθει πάλι (Α' Ιωάν. 3/2) για τους πιστούς.

Από τους χριστολογικούς όρους και εκφράσεις, που πλούσια υπάρχουν στις επιστολές του Ιωάννη (ο Λόγος της ζωής, η Ζωή, ο Υιός του Θεού, Δίκαιος, Παράκλητος, Αγνός, Οὗτος ἐστὶν ὁ αληθινός Θεός και ζωή αἰώνιος) θα αναφερθούμε για λίγο στο «Ιησοῦς Χριστός» (Β' Ιωάν. 7).

Το ρηματικό επίθετο «Χριστός» (<χρίω) απαντά 11 φορές στις δύο πρώτες επιστολές του Ιωάννη (Α' Ιωάν. 1/3, 2/1,22, 3/23, 4/2, 5/1,6,20, Β' Ιωάν. 3,7,9). Χρησιμοποιείται από τον Ιωάννη παράλληλα με τον όρο «υιός» (Α' Ιωάν. 1/3, 2/22-23 «...ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἐστὶν ὁ Χριστός...» ἀρνούμενος τον

υιόν...», 3/23, 5/20, Β' Ιωάν. 3,9 «...έν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ Θεόν οὐκ ἔχει ...τον πατέρα και τον υιόν ἔχει...») και δηλώνει τόσο τη θεότητα του Ιησοῦ Χριστοῦ, όσο και τη μεσσιανική αποστολή του (Α' Ιωάν. 2/22, 5/1). Το «Χριστός» ενώνεται με το «Ἰησοῦς», το οποίο δηλώνει την ανθρώπινη φύση Του. Καθώς το «Ἰησοῦς Χριστός» συνάπτεται με τη λέξη «υιός», υποδηλώνεται ότι η χριστολογική διδασκαλία και ομολογία των πρώτων χριστιανικών κοινοτήτων είναι ότι ο Υιός του Θεού Πατρός ενανθρώπησε, φανερώθηκε και ἔζησε στον κόσμο ως ο άνθρωπος (υιός του ανθρώπου) Ιησοῦς για να φέρει σε πέρας τη μεσσιανική Του (Χριστός) αποστολή, που ἦταν η λύτρωση των αμαρτωλῶν με το θάνατο και την ἀνάστασή Του.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι στις δύο πρώτες επιστολές του Ιωάννη, αποτυπώνεται θεολογικά η «ιστορική διαδρομή» του Υιού και Λόγου του Θεού, του Ιησοῦ Χριστοῦ, η οποία ξεκινά από την απώτερη αιωνιότητα και εκτείνεται στο μέλλον, ἔχοντας πρώτα περάσει μέσα από την ανθρώπινη ιστορία.

Επιμέλεια άρθρου: Ράνια Ιωακειμίδου

(συνεχίζεται)

¹Η ανθρώπινη φύση του Ιησοῦ Χριστοῦ τονίζεται και για το λόγο ότι δεν ἦταν δυνατό να γνωρίσουμε διαφορετικά τον Πατέρα (Εξοδ. 33/20, Α' Τιμ. 1/17, 6/16, Α' Ιωάν. 4/12, 20) παρά μόνο δια της ενανθρωπήσεως του Υιού. Ο ενανθρωπήσας Υιός είναι αυτός που μας φανερώνει τον Πατέρα, διότι Αυτός γνωρίζει τον Πατέρα και ἦταν από την αιωνιότητα μαζί με τον Πατέρα (Ιωάν. 1/18, Ματθ. 11/27, Ιωάν. 6/46, 17/6). Ο ρόλος, συνεπώς, του Ιησοῦ Χριστοῦ ως ἀνθρώπου είναι ἀποκαλυπτικός, ἀποκαλύπτει τον Πατέρα.

• Ιωάν. 17/6= «Ἐφανερώσά σου το ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις»

Φανερώω-ῶ = καθιστῶ κάτι φανερό, φέρνω στο φως, ἀποκαλύπτω, το παρουσιάζω καθαρά και με τη λεπτομέρεια που χρειάζεται.

• Ιωάν. 17/26 = «Ἐγνώρισά αὐτοῖς το ὄνομά σου και γνωρίσω»

Γνωρίζω = κάνω κάτι γνωστό, δίνω πληροφορία για κάτι (κάποιον) σε κάποιον

²Δεν υπάρχει περίπτωση ο Ιησοῦς Χριστός ως «παράκλητος» να υπερασπιστεί κάποιον ο οποίος είναι ἔνοχος, με την ἔννοια ότι θέλει να μένει σε μια κατάσταση μη τακτοποίησης των σχέσεών του με τον Θεό, ότι θέλει να μένει συνειδητά σε κατάσταση αμαρτίας. Η λειτουργία της υπεράσπισης Του βασίζεται στο θέλημα και τις ἀρχές της δικαιοσύνης του Θεού.

Στοιχεία Απολογητικής

Σημειώσεις από τις παραδόσεις του μαθήματος
«Απολογητική» του Αντώνη Περιάλη

Στοιχεία της Λογικής

Στην αξιωματική μέθοδο, που αναφέρθηκε στο προηγούμενο άρθρο εκτεταμένα η λειτουργία των αξιωμάτων, υπάρχει ένα ακόμα σκέλος και είναι η λογική διαδικασία που ακολουθείται προκειμένου να βγουν όλες οι προτάσεις και τα συμπεράσματα, η κατάληξη δηλαδή στη γνώση. Η βασική σκέψη για την θεμελίωση κάθε νοητικού οικοδομήματος περιγράφεται στην παρακάτω σχέση, η οποία συνοψίζει κάθε τι που έχει αξίωση στη σημερινή επιστημονική πραγματικότητα.

Αξίωμα + Λογική = Γνώση

Θέτουμε ως αξίωμα ότι : “ Η Βίβλος είναι Αληθινή” που σε συνέργεια με την ορθή Λογική διαδικασία, η οποία καθίσταται απαραίτητη προκειμένου να πάρουμε την ορθή γνώση, μας δίνει ως αποτέλεσμα τη γνώση – ορθή αντίληψη για κάθε τομέα που έχει σχέση με τον Θεό, για την πορεία της πνευματικής ζωής μας. Έτσι όλα τα συμπεράσματα τα οποία θα προκύψουν θα είναι σωστά. Όλα αυτά βεβαίως θα είναι ορθά και χρήσιμα εάν κάνουμε ορθή χρήση της Λογικής.

Αλλά τι είναι Λογική;

Στην απλοϊκή Χριστιανική αντίληψη συνήθως υποστηρίζεται ότι η Λογική δεν έχει σχέση με τη Χριστιανική Πίστη, η οποία είναι «υπέρλογη», ή ότι ο Θεός δεν μπαίνει στην ανθρώπινη Λογική και γενικότερα Θεός και Λογική είναι ξένα το ένα προς το άλλο, παίρνοντας πολλές φορές σαν παράδειγμα τα θαύματα που αναφέρονται στη Βίβλο. Οι απαντήσεις αυτές καθώς και πολλές άλλες δείχνουν τη στρέβλωση που υπάρχει σε πολλούς Χριστιανούς, οι οποίοι δεν έχουν γνώση του τι είναι Λογική. Ας δούμε λοιπόν έναν απλό ορισμό της εν λόγω έννοιας.

Λογική είναι η μελέτη των αρχών και των κριτηρίων - οι κανόνες της ορθής σκέψης - που οδηγούν σε ορθά συμπεράσματα και αποδείξεις.

Αντλαμβανόμαστε ότι χωρίς τη Λογική δεν μπορούμε να κάνουμε ορθές σκέψεις και, κατά συνέπεια, να βγάλουμε ορθά συμπεράσματα. Είμαστε παράλογοι, για τον απλό λόγο ότι δεν μπορούμε να συνεννοηθούμε.

Ένας Χριστιανός πρώτα θα πρέπει να είναι λογικός. Αν δεν είναι, δεν μπορεί να αντλήσει μέσα από το λόγο του Θεού τίποτα για τη ζωή του.

Αυτό τεκμηριώνεται μέσα από τα κείμενα ολόκληρης της Βίβλου που διέπονται από τη γνωστή μας Αριστοτέλεια λογική.

Ταυτόχρονα η χρήση της Αριστοτέλεια Λογικής κατοχυρώνεται μέσα στην όλη Θεοπνευστία της Βίβλου την οποία αξιωματικά έχουμε παραδεχθεί.

Πριν προχωρήσουμε σε αυτήν καθαυτήν τη Λογική, θα δούμε σταδιακά τα στοιχεία που τη συνθέτουν.

Μερικά αρχικά στοιχεία¹

1. Λογική και η Γλωσσική Επιστήμη

Περισσότερο από κάθε άλλο γνώρισμα που χαρακτηρίζει τον άνθρωπο και τον ξεχωρίζει από τα άλλα όντα μέσα στο ζωϊκό βασίλειο είναι ο λόγος.

Λόγος (όρος της αρχαίας Ελληνικής που έγινε σήμερα διεθνής) σημαίνει και τη σκέψη την ίδια και την έκφρασή της με τη γλώσσα.

Ορθά, γιατί δεν είναι δυνατόν να υπάρξει το ένα χωρίς το άλλο:

σκεπτόμαστε με λέξεις, έστω και αν δεν τις προφέρουμε, και οι λέξεις έχουν νόημα, δηλαδή είναι προϊόντα και φορείς σκέψεων.

Επομένως, όπως και να χαρακτηρίσουμε τον άνθρωπο: «ζώο που σκέπτεται» ή «ζώο που ομιλεί», λέμε το ίδιο πράγμα. Όσοι δε, τον είπαν «ον προικισμένο με λόγο (λογικόν)» εννοούσαν και τα δύο.

Σκέπτεται και ομιλεί· επειδή σκέπτεται, ομιλεί αφού ομιλεί σκέπτεται.

Η Λογική εξετάζει τη μια όψη του φαινομένου:

τη σκέψη - τους τύπους, τους κανόνες, τις αρχές της.

Η Γλωσσική επιστήμη την άλλη:

τη γλώσσα- τα στοιχεία του λόγου και τη δομή τους, τη γραμματική και τη σύνταξη.

Πάντοτε όμως εξετάζεται η μία όψη σε συνάρτηση με την άλλη.

Η Λογική διερευνά τη σκέψη σε συνάρτηση με τη γλωσσική της έκφραση· η Γλωσσική έκφραση διερευνά τη γλώσσα σε συνάρτηση με τη σκέψη που εκφράζει. Οι δύο επιστήμες συνεργάζονται στενά.

2. Λογική και Ψυχολογία

Τη σκέψη εξετάζει και μια άλλη επιστήμη: η Ψυχολογία.

Και αυτό γιατί η σκέψη ως εκδήλωση και ενέργεια της συνείδησης είναι λειτουργία ψυχική, και έργο της Ψυχολογίας είναι να μελετά όλες τις ψυχικές λειτουργίες.

Με άλλο πρίσμα όμως και με άλλο σκοπό, διαφορετικό από το πρίσμα και τον σκοπό της Ψυχολογίας, εξετάζει τη σκέψη η Λογική.

Η Ψυχολογία παρακολουθεί την ανάπτυξη της σκέψης από τα πρώτα της βήματα, για να εννοήσει πώς μεθοδεύει το Έργο της και τι σχέσεις έχει με τις άλλες ψυχικές λειτουργίες.

Η Λογική εξετάζει τα προϊόντα της σκέψης και προσπαθεί να αναγνωρίσει και να διαχωρίσει τα γνήσια από τα νόθα, τα ορθά από τα λαθεμένα.

Είναι λοιπόν όχι περιγραφή, όπως η Ψυχολογία, αλλά επιστήμη κανόνων (κανονική).

Δεν περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο εκδηλώνεται η σκέψη, αλλά διευκρινίζει τις αρχές και τους κανόνες της ορθής σκέψης καθώς και αν τα συμπεράσματα ή τα επιχειρήματα είναι σωστά.

Έτσι, για παράδειγμα, η νομική επιστήμη, τα μαθηματικά, η φυσική, η πληροφορική είναι κανονικές επιστήμες. Η κοινωνιολογία είναι περιγραφική. Παρακάτω θα φανεί πιο καθαρά αυτός ο διακριτός ρόλος τόσο της ψυχολογίας όσο και της Λογικής.

3. Η Λογική ελέγχει την αλήθεια

Το ενδιαφέρον της Λογικής στρέφεται σταθερά και διαρκώς προς την αλήθεια. Όταν ο Χ αποφαίνεται: «Δύο και δύο δεν κάνουν πάντοτε τέσσερα» ή δηλώνει ότι «Η ελευθερία είναι αγαθό ανεκτίμητο», ο ψυχολόγος, εάν ασχοληθεί με αυτόν, θα κοιτάξει να εξηγήσει πώς έφτασε σε αυτές τις σκέψεις ο Χ (με ποιαν αφορμή και από ποιο «δρόμο») και γιατί τις διατυπώνει με τέτοιο τρόπο (ποια είναι η πρόθεσή του, σε τι αποβλέπει κτλ.).

Αντίθετα ο Λογικός θα αγνοήσει τον άνθρωπο Χ (και τα προσωπικά του προβλήματα) και θα εξετάσει τις σκέψεις του καθαυτές, για να προσδιορίσει εάν είναι αληθείς ή όχι.

Θα ερευνήσει: «Είναι δυνατόν να δοθούν στις λέξεις δύο και τέσσερα νοήματα τέτοια που να επιτρέφουν να θεωρηθεί ορθός ο τύπος 2+2=4;»

Και στη δεύτερη περίπτωση: «Ο διαλογισμός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ελευθερία είναι αγαθό ανεκτίμητο, είναι λογικά ορθός;»

Στο σημείο αυτό πρέπει να πούμε ότι το τι λέει η Αγία Γραφή και τα συμπεράσματα που βγαίνουν από αυτήν, είναι θέμα Λογικής και όχι Ψυχολογίας. Δεν ενδιαφέρει σε ποιον απευθύνεται ούτε σε ποια εποχή, αυτό που σήμερα διαβάζεται, εφαρμόζεται στην ουσία, ούτε τις συνθήκες που αυτό εφαρμόζεται. Αλλά αν αυτό βασίζεται και συνάγεται λογικά από το αξίωμα, ότι σε κάθε περίπτωση «η Βίβλος είναι αληθινή».

Για παράδειγμα:

ο Χριστιανός ήταν πολύ αγχωμένος και βρισκόταν σε πολύ δύσκολη θέση, καθώς και σε κίνδυνο να δημιουργηθούν πολύ άσχημα αποτελέσματα και για αυτό είπε ψέματα. Είναι σωστό αυτό που έκανε;

Η Ψυχολογία θα εξετάσει τις συνθήκες και τα προβλήματα για να χαρακτηρίσει την πράξη ορθή ή λάθος.

Η Λογική θα εξετάσει τη βάση της λειτουργίας του:

ο χριστιανός ήταν πολύ αγχωμένος και βρισκόταν σε πολύ δύσκολη θέση, καθώς και σε κίνδυνο να δημιουργηθούν πολύ άσχημα αποτελέσματα και για αυτό είπε ψέματα. Είναι σωστό αυτό που έκανε;

4. Ουσιαστική και τυπική αλήθεια

Διακρίνουμε την τυπική («κατ' είδος») από την ουσιαστική – («καθ' ύλην») αλήθεια.

Η ουσιαστική κρίνεται από τη συμφωνία εκείνου που υλοστηρίζουμε (του περιεχομένου της κρίσης μας) προς τα πράγματα.

Π.χ. η πρόταση «Το νερό βράζει στους 100 βαθμούς Κελσίου» είναι ουσιαστικά αληθής, εάν πραγματικά ο βρασμός του νερού αρχίζει στη θερμοκρασία των 100 βαθμών Κελσίου.

Η «Ο ανέντιμος στις συναλλαγές του έμπορος εκπληρώνει πάντοτε τις οικονομικές υποχρεώσεις του» είναι τυπικά ψευδής, γιατί περιέχει αντίφαση στους όρους της – χαρακτηριστικό γνώρισμα του ανέντιμου εμπόρου είναι ακριβώς η συνήθεια να μη εκπληρώνει τις οικονομικές υποχρεώσεις του.

Η Λογική ενδιαφέρεται για την εξακρίβωση και τον έλεγχο της τυπικής αλήθειας των λεγομένων. Την ουσιαστική αλήθεια εξακριβώνουν και ελέγχουν οι φυσικές και οι ιστορικές επιστήμες, ανάλογα με τη φύση του θέματος.

Κλασικό παράδειγμα της τυπικής και ουσιαστικής αλήθειας είναι οι **μη** Ευκλείδειες γεωμετρίες.

- Με βάση τα αξιώματα της **Ευκλείδειας** γεωμετρίας το άθροισμα των γωνιών ενός τριγώνου είναι 180 μοίρες.
- Με βάση τα αξιώματα της γεωμετρίας του **Lobachevski** το άθροισμα των γωνιών του τριγώνου είναι μικρότερο από 180 μοίρες.
- Με βάση τα αξιώματα της γεωμετρίας του **Riemann** το άθροισμα των γωνιών του τριγώνου είναι μεγαλύτερο από 180 μοίρες.

Ποια από αυτές τις γεωμετρίες είναι η αληθινή; Πόσο τελικά είναι το άθροισμα των γωνιών ενός τριγώνου;

Η απάντηση είναι ότι και οι τρεις είναι το ίδιο αξιόπιστες και τα συμπεράσματά τους είναι εξίσου αληθινά. Και αυτό γιατί εδώ ελέγχεται με βάση τη Λογική η «τυπική αλήθεια».

Η ουσιαστική αλήθεια ελέγχεται στο σύστημα παραδοχών, δηλαδή των αξιωμάτων και στην έρευνα, στη φύση καθώς και στις συνθήκες που εφαρμόζονται.

Ερχόμαστε τώρα στα καθ' ημάς.

Διαβάζοντας τη Βίβλο και εξαγοντας συμπεράσματα για τη ζωή μας και την εν γένει πνευματική πορεία μας, τι συμπεραίνουμε, την ουσιαστική αλήθεια ή την τυπική αλήθεια;

Η ουσιαστική αλήθεια δεχόμαστε ότι υπάρχει στη Βίβλο. Είναι μάταιο να ψάχνει κανείς για ουσιαστική αλήθεια στα συμπεράσματα. Τα συμπεράσματα δίνουν την τυπική αλήθεια. Όπως είναι μάταιο να αναζητεί κανείς το άθροισμα των γωνιών ενός τριγώνου πόσο είναι. Αυτό που πρέπει να αναζητήσει είναι αν οι αρχικές παραδοχές, τα αξιώματα από τα οποία προήλθε, έχουν την αλήθεια.

Μέσα στην ενσυνείδητη χριστιανική ζωή δεν μπορούμε να ερευνήσουμε αν υπάρχει περίπτωση το ψέμα να είναι μια επιτρεπτή πράξη σε ειδικές περιπτώσεις. Με βάση τη Βίβλο και τη Λογική δεν είναι επιτρεπτή πράξη, γιατί αυτό προέρχεται από μια τυπική αλήθεια προερχόμενη από μια βάση που τη θεωρούμε αληθινή, δηλαδή τον Λόγο του Θεού. Και ο Λόγος του Θεού λέει: «κάθε ψέμα είναι από τον διάβολο».

Αν κάποιος αμφισβητήσει τον Λόγο του Θεού και αφαιρέσει ή προσθέσει εκεί άλλα στοιχεία, τα συμπεράσματά του θα είναι διαφορετικά και μάλιστα, πολλές φορές αντίθετα από τον Λόγο του Θεού.

Είναι αυτό που έκαναν οι **Lobachevski** και **Riemann**. Άλλαξαν κάποια αρχικά αξιώματα ή αιτήματα και όλα τα συμπεράσματα άλλαξαν.

Το μεγάλο πλήθος των Χριστιανών απορεί γιατί υπάρχουν τόσο διαφορετικά συμπεράσματα στον Χριστιανικό χώρο. Αυτό μπορεί να γίνει αλλοιώνοντας, αλλάζοντας, αμφισβητώντας, τη Βίβλο που είναι η ΒΑΣΗ, και τότε αλλάζουν όλα.

Ακόμα, η τάση να μελετάται η αλήθεια περιγραφικά, σύμφωνα με τα σημερινά πολιτικοκοινωνικά μοντέλα, ποια είναι η πρόθεση για τα γραφόμενα και πώς θα ήταν σήμερα, είναι έρευνα που κάνει η Ψυχολογία και όχι η Λογική. Είναι έξω από την τυπική Λογική που βγάζει λογικά και ορθά συμπεράσματα με μοναδική βάση τη Βίβλο.

Το σύνθημα «πίσω στη Βίβλο» σημαίνει ακριβώς αυτό:

Εφαρμογή της τυπικής Λογικής και εξαγωγή συμπερασμάτων μόνο με βάση τη Βίβλο.

Επιμέλεια άρθρου: Αντώνης Περιάλης

¹ΛΟΓΙΚΗ Ε.Π.Παπανούτσου. Με πλάγια γράμματα καταγράφονται τα γραφόμενα από τον Ε.Π. Παπανούτσο, με όρια, οι σκέψεις του διδάσκοντος.

Μονοπάτια Ηγεσίας

Η ηγεσία δεν αποτελεί μόνο ζήτημα πολιτικό, αλλά επίσης βαθύτατα πνευματικό. Ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός αλλά και ο απόστολος Παύλος προσεγγίζουν πνευματικά το θέμα «ηγεσία - εξουσία» και θέτουν τις βάσεις για μια χριστιανική, κατά Θεόν, θεώρησή του. Καταγράφουμε δύο χαρακτηριστικές αναφορές από τη ζωή και τη διδασκαλία του Κυρίου: α) Στο κατά Ματθαίο ευαγγέλιο (20:25-28, βλ. επίσης Λουκ.22:24-27), όπου η μεγαλοσύνη του μαθητή του Χριστού, ο οποίος θέλει να ηγείται, συνδέεται με την υπηρεσία των πνευματικών αδελφών, αλλά και των συνανθρώπων του, και όχι με τον κατεξουσιασμό τους. Πρότοπο υπάρχει και αυτό είναι ο Υιός του ανθρώπου, ο οποίος «δεν ήρθε για να υπηρετηθεί, αλλά για να υπηρετήσει, και να δώσει τη ζωή του λύτρο για χάρη πολλών» β) Στο κατά Ιωάννη ευαγγέλιο (19:10-11), όταν ο Ιησούς απάντησε στον Πιλάτο, που νόμιζε ότι είχε κάθε εξουσία να τον θανατώσει ή να τον ελευθερώσει, ότι «δεν θα είχες καμία εξουσία εναντίον μου, αν δεν σου ήταν δοσμένο από επάνω», επισημαίνοντας με αυτά τα λόγια ότι κάθε εξουσία ανήκει στο Θεό και απ' Αυτόν εξαρτώνται τα πάντα (βλ. επίσης Δανιήλ 2:21,4:17,5:21).

Σύμφωνα με τον απόστολο Παύλο (Ρωμαίους 13:1-5) ο θεσμός και άσκηση της εξουσίας προνοήθηκε από τον Θεό και αποτελεί, στην ουσία, μια διακονία για τον περιορισμό του κακού και την προστασία του καλού. Οι άρχοντες δεν προκαλούν φόβο σε όποιον κάνει το καλό, αλλά σε όποιον κάνει το κακό. Ο Παύλος προτρέπει τους χριστιανούς να κάνουν το καλό και θα τους επαινέσει η εξουσία. Κάθε άνθρωπος οφείλει να υποτάσσεται στις ανώτερες εξουσίες, για το κοινό καλό, γιατί οι εξουσίες που υπάρχουν, έχουν τεθεί από τον Θεό. Όποιος αντιτάσσεται στην εξουσία, αντιτίθεται στην τάξη που έβαλε ο Θεός κι όσοι αντιτίθενται, είναι οι ίδιοι υπεύθυνοι για την τιμωρία τους.

Όταν, ωστόσο, οι απαιτήσεις των ηγετών έρχονται σε αντίθεση με το θέλημα του Θεού, ο χριστιανός οφείλει να πειθαρχεί στον Θεό και όχι στους ανθρώπους (Πράξεις 5:29). Το ιδεώδες του χριστιανού δεν είναι να γίνει «καλός και αγαθός» πολίτης, υποτασσόμενος πάση θυσία στις βουλές και αποφάσεις των ηγετών του (κοσμικών ή και πνευματικών) αλλά να γίνει όμοιος με τον Χριστό (Ρωμαίους 8:29, Β' Κορινθίους 3:18, Φιλιπησίους 3:21, Α' Ιωάννου 3:2). Αυτό πραγματοποιείται όχι με τη συμμόρφωση προς το φυσικό δίκαιο, αλλά με την τήρηση των εντολών που υπερβαίνουν κάθε δίκαιο, με την υπακοή στο θέλημα του Θεού, που έχει καταγραφεί μέσα στην Αγία Γραφή. Στην επιστολή που έστειλε κάποιος προς Διόγνητον¹ (άγνωστης προέλευσης απολογητική επιστολή του 2^{ου} αι., που αποτελεί μια σημαντική μαρτυρία για τη ζωή των χριστιανών) διαβάζουμε τα εξής για τη ζωή των χριστιανών:

«Οι Χριστιανοί δεν ξεχωρίζουν από τους άλλους ανθρώπους... Ούτε κατοικούν σε δικές τους ξεχωριστές πόλεις... Δεν έχουν επινοήσει κάποιο «παράξενο» τρόπο ζωής... Κατοικούν σε ελληνικές ή βαρβαρικές πόλεις, όπως συνέπεσε ο καθένας, και διαβιούν με τις τοπικές συνήθειες και τον τρόπο ενδυμασίας και τροφής του κάθε τόπου ενώ συγχρόνως γίνεται φανερή η θαυμαστή και αξιοπρόσεκτη συμπεριφορά τους. Ζουν στη δική τους, ο καθένας, πατρίδα αλλά ως πάροικοι. Μετέχουν σε όλα τα κοινά ως πολίτες και υπομένουν τα πάντα, όμως σαν να ήσαν ξένοι... Παντρεύονται όπως όλοι και γεννούν παιδιά, αλλά δεν τα σκοτώνουν. Γήινοι άνθρωποι είναι αλλά δεν ζουν με ζωώδη τρόπο. Διαβιούν στην γη αλλά έχουν το πολίτευμα στον ουρανό. Υπακούουν στους κρατικούς νόμους αλλά με τον τρόπο ζωής τους ξεπερνούν τους νόμους. Αγαπούν τους πάντες, έστω κι αν διώκονται από όλους...» (κεφ.5).

Η υποταγή, συνεπώς, του πιστού στην κρατική εξουσία είναι σχετική. Ο χριστιανός δεν είναι δούλος του κόσμου ή των αρχόντων του, αλλά «τέκνο Θεού» και πολίτης της βασιλείας Του (Ιωάννης 1:12, Φιλιπησίους 3:20). Τελικός κριτής του είναι ο Θεός (Α' Κορινθίους 4:1-5).

Δύο συγγραφείς, οι οποίοι απέχουν χρονικά, τοπικά και ιδεολογικά μεταξύ τους, ο πατριάρχης Κων/λεως Φώτιος (9^{ος} αι.) και ο Νικολό Μακιαβέλι (16^{ος} αι.) έχουν γράψει δύο βιβλία με τον ίδιο τίτλο «Ο Ηγεμών». Στα έργα τους, σε γενικές γραμμές, αναφέρονται στη σχέση – αν μπορεί να υπάρξει σχέση – ανάμεσα στην ηθική και την ηγεσία/εξουσία. Ο Φώτιος,² στο βιβλίο του, αναλύει το ηθικό πορτραίτο του ηγεμόνα και αναφέρεται στις ηθικές αρχές που πρέπει να διέπουν τη χρηστή διακυβέρνηση. Ο Μακιαβέλι, στο βιβλίο του, αναλύει το μοντέλο του επιτυχημένου ηγεμόνα καθώς και τον τρόπο άσκησης της εξουσίας από μέρους του. Ο Π.Η.Γ. σημειώνει για τον Μακιαβέλι³ : «Εισηγητής της θεωρίας της 'Σκοπιμότητας' στην Πολιτική –στη γενικότερη έννοια– με θέσεις που αδιαφορούν για τον ηθικό Νόμο και που εισάγει το περίφημο "ο σκοπός αγιάζει τα μέσα" ... Από τον Μακιαβέλι και μετά, επικρατεί η 'ρεαλιστική' αντίληψη της ζωής και κυριαρχεί η εγκόσμια επιτυχία σαν κίνητρο και στόχος. Αυταρχικές ιστορικές προσωπικότητες υπήρξαν θαυμαστές του Μακιαβέλι, όπως η Αικατερίνη των Μεδίκων, ο Ρισελιέ, ο Ερρίκος ο όγδοος της Αγγλίας, ο Ναπολέον ο τρίτος, ο Μουσσολίνι, ο Χίτλερ. Αμφιλεγόμενη προσωπικότητα ο ίδιος, έχει την τόλμη να εκθέτει με ωμό ρεαλισμό 'αλήθειες', που πολλοί σκέπτονται αλλά δεν τολμούν να πουν... ο Μακιαβέλι συνιστά την αδιαφορία έναντι του ηθικού νόμου προκειμένου να επιτευχθούν οι πολιτικοί στόχοι και σκοποί... ο 'Υπεράνθρωπος' (του Νίτσε) αποτελεί την έσχατη συνέπεια του 'Ηγεμόνα'⁴.

Ο Φώτιος (810-893μ.Χ.) γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, από πλούσια και αριστοκρατική οικογένεια. Έλαβε αξιόλογη μόρφωση και αφιερώθηκε στη μελέτη της κλασικής ελληνικής και της πατερικής γραμματείας των οκτώ πρώτων αιώνων. Σημαντικά πολιτικά αλλά και θρησκευτικά γεγονότα συνέβησαν κατά τη διάρκεια της ζωής του, στα οποία πρωταγωνίστησε και ο ίδιος, δεν θα αναφερθούμε όμως σ' αυτά.

Το συγγραφικό έργο του Φωτίου είναι τεράστιο και περιλαμβάνει φιλολογικά (π.χ. «Μυριόβιβλος» ή «Βιβλιοθήκη») και θεολογικά συγγράμματα (π.χ. «Κατά Μανιχαίων», «Περί της του Αγίου Πνεύματος μυσταγωγίας») καθώς και περίπου στις 263 επιστολές. Πέρα από τα θεολογικά και φιλολογικά του έργα, ενδιαφέρεται για την πολιτική θεωρία και πράξη. Έτσι συντάσσει ένα δοκίμιο με τον τίτλο «Ο Ηγεμών», το

οποίο απευθύνει στον άρχοντα της Βουλγαρίας Μιχαήλ. «Σε αυτό, ο Φώτιος δίνει μια εικόνα του ηγεμόνου, πλημμυρισμένη από αγάπη και υπευθυνότητα: 'Κυβέρνα τους υπηκόους, στηριζόμενος όχι στη βία αλλά στην αγάπη των αρχομένων διότι η αγάπη είναι μεγαλύτερο και ασφαλέστερο βάθρο για την εξουσία παρά ο φόβος', 'Μόνο αν κυβερνά κανείς τον εαυτό του μπορεί να πιστεψει ότι κυβερνά αληθινά και τους υπηκόους', 'Τις ευεργεσίες που δέχεσαι, να τις θυμάσαι παντοτινά, τις ευεργεσίες που κάνεις, να τις ξεχνάς γρήγορα'.

Μπορεί αυτές οι παραινέσεις, να μην εφαρμόστηκαν σε όλη τους την έκταση από οποιονδήποτε ηγεμόνα, οπωσδήποτε όμως, όσοι κάτοχοι της εξουσίας τις εφάρμοσαν, πιστεύουμε ότι θα είχαν θετικά αποτελέσματα κατά την άσκησή της»⁵.

Από το βιβλίο «Ο Ηγεμών» του Φωτίου θα παραθέσουμε αυτά που έχει καταγράψει σε τρεις παραγράφους (37,38,39) για τη σπουδαιότητα της γλώσσας και της ακοής στην άσκηση της ηγεσίας. Κατόπιν θα παραθέσουμε κάποια εδάφια από την Αγία Γραφή για το ίδιο θέμα. Ο Θεός θεωρεί ότι η γλώσσα του ανθρώπου (το τι λέει) αλλά και τα αυτιά του (το τι ακούει) διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο και έχουν βαρύνουσα σημασία, όχι μόνο για τους ηγέτες αλλά και για κάθε άνθρωπο, ιδιαίτερα για τον πιστό του Θεού, τον μαθητή του Ιησού Χριστού.

1. Από το βιβλίο «Ο Ηγεμών» του Φωτίου⁶

- 37. Η ακοή και η γλώσσα πρέπει να μένουν καθαρές από κάθε αισχρολογία. Διότι, όσα κανείς ευχαρισιάζεται να τα ακούει, αυτά δεν ντρέπεται και να τα λέει. Και από τη στιγμή που μιλάει γι' αυτά, είναι φανερό ότι δεν θα ντραπεί και να τα κάνει. Και γενικά, φυλάξον από τα ολισθήματα της γλώσσας, διότι, όταν η γλώσσα σφάλει, μπορεί με λίγα λόγια να κάνει πολύ μεγάλη ζημιά, διακυβεύοντας τα πιο σημαντικά πράγματα της ζωής.

- 38. Να έχεις τα αυτιά σου ανοιχτά σε εκείνους που αδικούνται, αλλά κλειστά στους συλλογισμούς και στις πιθανολογίες εκείνων που αδικούν.

- 39. Να αποστρέφεται χείλη που κατηγορούν, αλλά και τις συκοφαντίες. Διότι πολλές φορές έστρεφαν παιδιά εναντίον των γονέων τους, και έκαναν γονείς να εξοργιστούν με τα παιδιά τους, και ζευγάρια να χωρίσουν, αλλά και συγγενείς να συγκροστούν μεταξύ τους. Μα τι λέω; Ολόκληρες πόλεις και σπίτια έκανε άνω κάτω ένας λόγος συκοφάντη.

2. Από την Παλαιά Διαθήκη (βιβλίο των Παροιμιών)⁷

Μέσα στην πολυλογία δεν λείπει η αμαρτία · όποιος όμως κρατάει τα χείλη του είναι συνετός (10:19).

... η γλώσσα των σοφών, είναι γιατρεία (12:18).

Αυτός που φυλάττει το στόμα του, διαφυλάττει τη ζωή του · ενώ αυτός που ανοίγει τα χείλη του με προπέτεια, θα χαθεί (13:3).

Η γλώσσα των σοφών κάνει τη γνώση ελκυστική, ενώ το στόμα των ανοήτων σκορπάει ανοησία (15:2).

Ζωή και θάνατος είναι στην εξουσία της γλώσσας · κι όσοι αγαπούν να λέν' πολλά, τους καρπούς της θα γευτούν (18:21).

Όποιος φυλάττει το στόμα του και τη γλώσσα του, φυλάττει την ψυχή του από στενοχώριες (21:23).

Ο ψευδομάρτυρας θα απολεστεί... (21:28).

Θα πρέπει να μισείς κάποιον πολύ, αφού με ψέματα γυρεθείς να τον βλάψεις. Οι κολακείες άλλο δεν φέρνουν από καταστροφή (26:28).

3. Από την Καινή Διαθήκη⁸

Αν κανείς από ανάμεσά σας νομίζει πως είναι θρήσκος, μα δε χαλιναγωγεί τη γλώσσα του, εξαπατώντας έτσι τον εαυτό του, αυτού του ανθρώπου η θρησκεία είναι κούφια (Ιάκωβος 1:26).

Μην κάνετε πολλοί από σας το δάσκαλο, αδελφοί μου, γιατί, να 'χετε υπόψη σας πως έτσι θα κριθούμε ασοτηρότερα, επειδή σε πολλά φταίμε όλοι μας. Αν κανείς δε φταίει σε λόγο, αυτός ο άνθρωπος είναι τέλειος, ικανός να κυβερνήσει και ολόκληρο το σώμα του... {η γλώσσα} είναι ένα μικρό μέλος, κι όμως μπορεί και εκφράζει μεγάλη αλαζονεία. Δείτε λίγη φωτιά πόσο μεγάλο δάσος κατακαίει. Φωτιά είναι η γλώσσα, ο κόσμος της αδικίας. Έτσι, ανάμεσα στα μέλη μας, η γλώσσα γίνεται το όργανο που μολώνει ολόκληρο το σώμα μας και φλογίζει τον κύκλο της ζωής αντλώντας και η ίδια τη φωτιά της από την κόλαση... Είναι ασύγκριτο κακό, γεμάτη θανατηφόρο δηλητήριο. Με αυτήν ευλογούμε τον Θεό και Πατέρα, και με αυτήν καταριόμαστε τους ανθρώπους που έχουν δημιουργηθεί κατά την ομοιότητα του Θεού! Από το ίδιο στόμα βγαίνει ευλογία και κατάρα! Δεν πρέπει αδελφοί μου αυτά να γίνονται έτσι...» (Ιάκωβος 3:1-12).

Διότι όποιος αγαπά την ζωήν και θέλει να ιδή ημέρες καλές, ας κρατή την γλώσσαν του από το κακόν και τα χείλη του από το να ομιλούν δολίως... διότι τα μάτια του Κυρίου είναι προσηλωμένα εις τους δικαίους και τα αυτιά του εις την δέησίν των, το πρόσωπον όμως του Κυρίου είναι εναντίον εκείνων που κάνουν το κακόν (Α΄ Πέτρον 3:10-12, βλ. Ψαλμός 34:12-16).

Επιμέλεια άρθρου: Ιωάννης Ν. Ρούσσοσ

¹Μπορεί εύκολα να αναζητηθεί στο διαδίκτυο. (Οι υπογραμμίσεις δικές μας)

²Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, *Ο Ηγεμών*, μετάφραση-σχόλια Ιωάννης Πλεξίδης, Εκδόσεις Αρμός, Αθήνα, 2007.

³Niccolo Machiavelli, *Ο Ηγεμόνας*, μετάφραση Ζώζη Ζωγραφίδου-Καραχάλιου, Εκδόσεις Βάνιας, χ.η.ε. Βλ. επίσης Νικολό Μακιαβέλι, *Ο Ηγεμόνας, Υποθήκες για μελλοντικούς Ηγέτες*, απόδοση-editing Διονύσης Βίτσος, Εκδόσεις Περιπλους, Αθήνα, 2003.

⁴Σημειώσεις που γράφτηκαν για να δημοσιευτούν σε περιοδικό και που μου δόθηκαν σε φύλλο Α4. Η υπογράμμιση είναι από το συντάκτη των σημειώσεων.

⁵Αγάπη Παπαδοπούλου, *Η Ηθική της Πολιτικής Εξουσίας. «Ο Ηγεμών» στον Ιερό Φώτιο και στον Μακιαβέλι*, Διπλωματική Εργασία, Τομέας Συστηματικής Θεολογίας, Τμήμα Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 2014, σσ. 18,19.

⁶Οπ. π.

⁷Για τα κεφάλαια 10:19, 12:18, 13:3, 21:23,28 χρησιμοποιήθηκε η μετάφραση των εκδόσεων Πέργαμος (*Η Αγία Γραφή, Τα Ιερά Γράμματα, Η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη στη δημοτική*, Εκδόσεις Πέργαμος, Αθήνα, 2010⁸), ενώ για τα κεφάλαια 15:2, 18:21 και 26:28 η μετάφραση της Ελληνικής Βιβλικής Εταιρίας (*Η Αγία Γραφή, Παλαιά και Καινή Διαθήκη, Μετάφραση από τα πρωτότυπα κείμενα*, Ελληνική Βιβλική Εταιρία, Αθήνα, 2003).

⁸Για τα εδάφια της επιστολής του Ιακώβου χρησιμοποιήθηκε *Η Καινή Διαθήκη, Εγχειρίδιο μελέτης και ζωής*, Εκδόσεις Ο Λόγος, Αθήνα, 1994, ενώ για τα εδάφια από την Α΄ Πέτρον *Η Καινή Διαθήκη, Το πρωτότυπο κείμενο με νεοελληνική μετάφραση, Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Αθήνα, 2009⁹.

Μνήμες

Ἐπεσε ο δυνατός

Εκείνη την Κυριακή του Ιανουαρίου 1963 το πρόγραμμα του Μεταλληνού στην εκκλησία ήταν παραφορτωμένο. Είχε το πρωινό κήρυγμα, την τέλεση του Κυριακού Δείπνου, ύστερα συζητήσεις με τους εκπροσώπους των εκκλησιών της επαρχίας και το απόγευμα δύο γάμους. Μολονότι φαινόταν ωχρός κι εξαντλημένος δεν υστέρησε στις υποχρεώσεις του. Τα έκαμε όλα για να ευχαριστήσει όλους, σάμπως να είχε προαισθανθεί πως ήταν η τελευταία του Κυριακή στην Αλκιβιάδου 3. Την επόμενη ξεκίνησε με μια συντροφιά πνευματικών αδελφών για την κατασκήνωση του Σουνίου...

Πράγματι, πήγαν στο Σούνιο... Επί δεκαπέντε μέρες τους εξηγούσε τα διδάγματα, τις προφητείες και τις μυστηριώδεις σκηνές της Αποκαλύψεως του Ιωάννη, ώσπου έφθασε στο εικοστό κεφάλαιο του Βιβλίου. Εδώ, ενώ περιέγραφε την Κρίσι του Λευκού Θρόνου, μία απότομη αδιαθεσία τον ανάγκασε να διακόψει την ομιλία του. Αμέσως ζήτησε ειδική προσευχή... Η προσευχή έγινε. Βρήκε κάπως τον εαυτό του και συνέχισε αλλά μόνο για λίγο και ύστερα έκλεισε την ομιλία.

Ιδού ο επίλογος εκείνης της ομιλίας του, που ήταν και η τελευταία της ζωής του:

Το έργον του Θεού βρίσκεται στην εξέλιξή του από της Πεντηκοστής. Εκείνοι που κοιμούνται εν Κυρίω πηγαίνουν στην παρουσία Του... Αυτό που μας δίνει χαρά είναι ότι θα είμεθα με τον Χριστό...

Το τρίτο εδάφιο του κεφαλαίου κα' μας παρουσιάζει μία σκηνή του Θεού μετά των ανθρώπων. Θα αποκαταστήσει θαυμασίως τη ζωή των ανθρώπων. Θα είναι ζωή ουρανία. Δεν θα υπάρχει πόνος, θλίψις, δάκρυ.

Τώρα ολίγα δια την ουράνιον πόλιν: Εδώ στον κόσμο βλέπομε πολιτείες με θεόρατα κτίρια, με εργοστάσια και με τέλειες μηχανές, με εφευρέσεις και με βιομηχανίες, γιατί η ανθρωπότητα ονειρεύεται να επιτύχει το ιδεώδες των πολιτειών, νοσταλγεί και ποθεί να ελευθερωθεί από τα βάρη της ζωής που την κάνουν να στενάζει και ζητεί να φτιάξει μια ιδεώδη πολιτεία. Ο Θεός έχει κρυμμένη αυτή την πολιτεία και θα ικανοποιήσει όλους τους πόθους μας όταν θα μας την φανερώσει. Εκείνο που λέγει ο Κύριός μας «υπάγω να σας ετοιμάσω τόπον», τι άλλο σημαίνει; Η πόλις αυτή θα είναι το ίνδαλμα στην οποία θα ζήσουμε αιωνίως. Δοξασμένο το όνομα του Κυρίου μας.

Αυτό έγινε τη Δευτέρα της 21 Ιανουαρίου.

Το ίδιο βράδυ, περιοδικοί έμετοι και μια καούρα στο στομάχι του κράτησαν τον αδιάθετο Μεταλληνό όλη σχεδόν τη νύχτα ξάγρυπνο. Νόμιζε πως ήταν «σοβαρό κρυολόγημα στο στομάχι». Κανείς δεν είχε υποψιασθεί τον κίνδυνο. Παρέμεινε στο κρεβάτι, κάποτε προσευχόμενος κι άλλοτε ετοιμάζοντας σκέψεις για να μιλήσει την επομένη πάνω στα δύο τελευταία κεφάλαια της Αποκάλυψης. Αλλά την επομένη δεν είχε τη διάθεση να σηκωθεί... Προς το βράδυ, παρακάλεσε την Αλκμήνη, η οποία βρισκόταν δίπλα του τελείως ανύποπτη, να του δώσει από την βιβλιοθήκη ένα ερμηνευτικό βιβλίο της Αποκαλύψεως. Ενώ η Αλκμήνη πλησίαζε τη βιβλιοθήκη για να βρει το βιβλίο, άκουσε πίσω της έναν ήχο ελαφρού ρόγγου. Ήταν η τελευταία πνοή του Κώστα Μεταλληνού.

Η ημέρα ήταν Τρίτη, 22 Ιανουαρίου 1963. Οκτώ το βράδυ.

Λίγο αργότερα μία πνευματική αδελφή πλησίασε τα δάκτυλά της στο πρόσωπο του νεκρού και σφάλισε τα δύο γαλήνια μάτια του, τα δύο παράθυρα απ' όπου ο κόσμος, επί τόσα χρόνια, έβλεπε την ομορφιά

της ψυχής που μόλις είχε φύγει.

Καρδιακή εμβολή ήταν η ιατρική διάγνωση...

Αύριο θα φύγεις απ' αυτό τον κόσμο. Θα βρεθείς σε άλλον κόσμο. Θα ιδείς τον εαυτό σου πίσω σου ξαπλωμένο και τεντωμένο στο φέρετρο. Και τι είναι εκείνο; Εκείνο είναι το χωμάτινο σκήνωμα, μέσα στο οποίο τώρα κατοικούμε. Θα το αφήσεις πίσω...

Πόσο ανόητοι είμαστε να κλαίμε και να θρηνούμε εμπρός στα τσόφλια του αυγού ενώ το πουλάκι είναι επάνω στο σύρμα και κελαηδάει! (από τις τελευταίες ομιλίες του Κ.Μ.)

(Από το βιβλίο του Γερ. Ζερβόπουλου, Έπεσε ο Δυνατός, Κώστας Μεταλληνός, Η ζωή, το έργο και η διδασκαλία του, Αθήναι 1970, σελ.195,196,197,198).